הנעשה והנשמע

ב"ה, אדר ב' תשס"ח / מרץ 2008 גיליון מס' 27 מחיר: אירופה: 1.5 € אנגליה: 1.1 £ ישראל: 6.2 ₪

Made possible by the
EJDF
Thanks to the generosity of
Mr. Reuven Kay

מקוואות חדשים באוקראינה

אגף המקוואות במרכז רבני אירופה ישתתף במימון ובפיקוח הלכתי של בניית מקוואות בערים באוקראינה

אמנות יהודית במיטבה

הן מעוטרות בציורים מרהיבים, כאילו נלקחו ממדפי המוזיאונים. יותר ויותר מגילות יוקרתיות נראות בימי הפורים בבתי הכנסת

קראקא היהודית חוזרת לשורשים

התופעה של צעירים פולנים המגלים את יהדותם תופסת תאוצה בשנים האחרונות

דבר המערכת

מעשה רב

ויז'ניץ, רומניה. זה עתה הסתיימה התפילה בבית מדרשו של הרבי מויז'ניץ בעל ה"אהבת ישראל" זצ"ל. מדי יום צועד היה בלויית משמשו לעבר ביתו. באותו יום שינה הרבי במפתיע את הכיוון ופתח בצעדים בטוחים לדרך אחרת, ומשמשו בעקבותיו. נעצר הרבי ליד אחד הווילות, הרהר קלות ומיד פסע לעבר הבית. הקשה קלה על הדלת. בעל הבית - מנהל הבנק של העיירה - ניגש לראות במי מדובר ונדהם לגלות את הרבי בכבודו ובעצמו ניצב מולו.

איש אמיד היה מנהל הבנק, כלכלן מבריק ונכבד על בני עירו. מהדר בלבושו ומגולח למשעי. רחוק היה מהווייתם של הרבי וחסידיו. ביקורו הבלתי-צפוי של הרבי עורר בו סקרנות. הוא רחש לו כבוד והכניסו פנימה. הרבי נכנס, התיישב על אחד הכסאות בסלון הבית ושתק. חלפו שלוש דקות, חמש דקות - והרבי לא פוצה פה. לאחר כעשר דקות של שתיקה, קם הרבי, נפרד לשלום ופונה לעבר היציאה עם משמשו.

בעל הבית עוקב אחר תנועותיו של הרבי שכבר היה מחוץ לחצר הבית, ומתקשה להבין על שום מה טרח המנהיג הדור-הפנים לבוא אל ביתו. הוא פנה אל הרבי: "אולי אוכל לעזור במשהו לכבוד תורתו?". הרבי מניע ידו בתנועת ביטול כאומר: "לא, תודה!". "ומדוע טרח מר לכבדני בביתי?", שאל בתמיהה בעל הבית. "ביקשתי לקיים מצוה", השיב הרבי. "מצוה?", תמה מנהל הבנק, "תודה לא-ל, איש אינו חולה בביתי, לא ביקור חולים ולא ניחום אבלים יש כאן. אז איזו מצוה ביקש הרבי לקיים"?

מחייך הרבי ואומר: חכמינו ז"ל אמרו "כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע" - את המצווה הזו ביקשתי לקיים. והרי לו הייתי שותק בביתי שלי לא הייתה ניכרת המצוה, לכן טרחתי ובאתי לביתך ושם קיימתיה...

כאן גברה סקרנותו של האיש: "ואולי יאמר לי הרבי במה דברים אמורים, אולי בכל זאת אשמע לדבריו". סרב הרבי להצעה: "לא תשמע לי, ואין טעם שאדבר לשווא". אך בעל הבית לא הרפה והרבי נעתר. "הסכת ושמע", אמר הרבי למנהל הבנק, "פה בעירנו מתגוררת אלמנה עם ילדיה הקטנים. הבנק שלך מאיים להשליכה מביתה בגלל חוב שהצטבר, אך לאשה האומללה אין לשלם. מן הראוי היה שהבנק יניח לה להמשיך ולהתגורר בביתה". בשמעו את הדברים אמר בעל הבית: "כבודו אולי סבור שהבנק הוא רכושי הפרטי ואני יכול לעשות בו ככל העולה על רוחי. ממש לא! אני בסך הכל בתפקיד המנהל", התנצל הלה.

"הנה, בדיוק לכך התכוונתי. ידעתי שלא תשמע לי...", אמר הרבי ופנה לדרכו. מנהל הבנק שב לביתו. מעשהו של הרבי העיק היטב על מצפונו, והוא אכן דאג להשאיר את אותה אלמנה וילדיה על כנם.

ללמדנו, כי לא תמיד דברי תוכחה ישירים של הרב ישיגו את יעדם. לא פעם נדרשת תבונה יתירה להנהגת הקהילה. היצירתיות והמקוריות משתלמת!

א.מ. זילברברג

16
הראיון
הראשל"צ הגרש"מ עמאר ל"הנעשה והנשמע": "קהילות באירופה זקוקות כיום לרבנים ברמה גבוהה" / א. מדינה

22
מגילה
כך הצליחה נערה יהודייה אמיצה הצליחה במסירות נפש לזכות יהודים בקריאת המגילה, בעיירה על גבול רוסיה-פולין / ש. פכטר

26
מאקווא
סיפור עלילתי של בית עלמין יהודי, וסופם המר של מי שניסו לפגוע בו. "ירושלים של הונגריה" / ש. פכטר

30
רבנות פראג
כך נשא רבי יחזקאל לנדא זי"ע, בעל ה"נודע ביהודה", את הדרשה הראשונה שלו בעירו פראג / י. בלונטל

תמונות השער: בית הכנסת בקראקא

יו"ר הוועד הרוחני: הגאון הרב יעקב דוד שמאהל שליט"א
דיין דק"ק שומרי הדת אנטוורפן
מזכ"ל: הרב מנחם מרגולין
עורך: א. מ. זילברברג
מנהל אגף הו"ל: אשר גולד
כתיבה: ש. פכטר, ישראל הרשקוביץ, אשר מדינה, מרדכי ימיני
עיצוב וביצוע גרפי: ח. סין שלום

יו"ל ע"י 'מרכז רבני אירופה'
Rue Du Cornet 22, Brussels 1040, Belgium
טל: 567-2346-322+ **פקס:** 573-2346-322+
דוא"ל: office@rce.eu.com
ארץ ישראל: בית הדפוס 12 (בית השנהב) ירושלים 95483
טל: 6535949-2-972+ **פקס:** 6516585-2-972+

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן
התוכן הנכתב בגיליון משקף את עמדת הכותבים בלבד

מהותה של רבנות

הרה"ג חיים שאול שמאהל שליט"א
רב דק"ק "בית אברהם" - לונדון

חינוך הבנים בצל הרבנות

בשורות הבאות ננסה להציג פן נוסף הקשור לתפקידו של הרב. אין חולק על כך שתפקידו המרכזי של רב עיר או קהילה – להרים קרן התורה בעירו ובקהילתו, הן בחיזוק שיעורי התורה, הן בענייני בין אדם למקום והן בענייני בין אדם לחבירו. עליו לפעול ולהזהיר על קיום מצוות עשה והימנעות מלא תעשה.

יחד עם זאת, יש מקרים שניתן לראות כיצד הרב משקיע את כל כוחותיו להרים את דרגתם הרוחנית של בני קהילתו - אך מרוב טרדותיו הוא שוכח את אחד מיסודות התורה, והוא חינוך בניו ובנותיו. שהרי חוב קדוש על כל רב ובעל הבית, העוסק בצרכי ציבור באמונה, שיקדיש את הזמן הנדרש לחינוך בניו ובנותיו. זאת, למרות שעל ידי כך ימעט בעסקי הציבור, ובשום אופן אין להקריב ילדיו על מזבח צרכי הציבור.

דבר פשוט הוא שעיקר הצלחת הרב והמורה–דרך להשפיע על אחרים לא בא בדיבור אלא בעיקר במעשה. וכאשר הציבור רואה את מעשיו הנעלים של הרב, יבקש לעשות כמוהו. כך גם כשהכל רואים שמנהיגם מקדיש מזמנו לחינוך בניו – יעשו גם המה כך.

אחד ממורי–ההוראה המפורסמים בלונדון אמר לי פעם, שאם תתעורר שאלה בעניין כשרות כליו או מאכל של אחד מבעלי הבית, אין ספק שלא ישתמש בכלי או במאכל קודם ששאל את הרב מה דינו. לעומת זאת, כמעט אין בנמצא, שהורים ישאלו לרב עצה בעניין חינוך. והסיבה לכך, מכיוון שלא ראו בעיניהם את הרב עצמו דואג לחינוך ילדיו.

הרב בעירו דומה למלך. מצד אחד כתוב בפרשה של מלך 'לבלתי רום לבבו מאחיו', ומצד שני "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול", ושאול המלך שמחל על כבודו איבד מלכותו. על הפסוק ויאמר משה ליהושע לעיני כל ישראל חזק ואמץ, כתב במשך חכמה שמשה צוה ליהושע שכשאתה במצב של "לעיני כל ישראל", דהיינו שהכל מסתכלים בך, אז חזק ואמץ, אבל בשעה שאתה בבית, אז לא תהיה חזק ואמץ רק עניו ושפל ברך. כבר ציוו לנו חז"ל לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות, ואין בציווי זה שום סתירה עם הדרך שבה הרב מנהיג את עדתו.

לאחר הסתלקות אברהם אבינו ע"ה, עמדו אומות העולם ואמרו: "אוי לו לעולם שאבד מנהיגו ואוי לה לספינה שאבדה קברניטה" (ב"ב צא ע"ב ממש בסופו). ופירש המהרש"א, שהכירו שאאע"ה היה מנהיגם הן ברוחניות והן בגשמיות. וזה תפקידו של הרב, לדאוג ברוחניות וגשמיות של אנשי קהילתו. והגם שחיוב הרב הוא להיות מעורב עם הבריות, מ"מ אסור לו למחול על כבודו שהוא כבוד התורה (ביומא כג, א וברש"י שם ד"ה דמפייסו. ובזה מבואר מעשה דרב שם סוף פז, א שהיה אסור לרב למחול להקצב אם לא שהקצב היה מפייסו).

קשה כברזל רך כקנה

על הפסוק ארץ אשר אבניה ברזל (דברים ח, ט), דרש ר' אבא: כל תלמיד חכם שאינו קשה כברזל אינו ת"ח, שנאמר ארץ אשר אבניה ברזל, אל תקרא אבניה אלא בוניה (תענית ד ע"א). והנה בכל מקום שאחז"ל אל תקרא וכו' יש דקדוק בלשון הכתוב, שמורה לנו שבדרך דרוש יש לנו לומר אל תקרא וכו'.

וכתב כאן ב"תורה תמימה", שהדיוק הוא שהל"ל 'מהרריה תחצוב ברזל ונחשת' או 'אבניה ברזל ונחשת' כלשון הפסוק (לקמן לג, כה). ומשינוי הפסוק יצא לנו מזה הדרוש, אל תקרי אבניה אלא בוניה.

וממשיך ב"תורה תמימה" שם להקשות על מאמר זה, ממה שאמרו חז"ל לקמן (תענית דף כ סוף ע"א): לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז. ואם אינו ראוי לתלמיד חכם שיהיה קשה כארז, קל–וחומר שלא יהא קשה כברזל, וע"ש מה שתירץ על קושיתו.

ולפענ"ד קושיא מעיקרא ליתא. שכן, שני המאמרים עוסקים במקרים נפרדים, ולא קרב זה אל זה כלל. המאמר הראשון מדבר בענייני בין אדם למקום, דהיינו בענייני הלכה, ששם צריך תלמיד חכם לעמוד איתן בדעתו ולא יוותר מאומה על זה. ואפילו כל העולם עומדים כנגדו, לא יזיזוהו מקבלתו ומשיטתו בענין הלכה. כמובן שאסור לו לפסוק כדעתו ברבים כנגד דעת המרבים עליו, שזהו חטאו של זקן ממרא, אבל כשאין ההתנגדות בנויה על יסודי התורה רק על רצונם של הרבים, אין לו לזוז אפילו כל שהוא, ואם נוטה מדעת התורה אפילו כל שהוא אינו ת"ח. וכן תנן במשנה (עדיות פ"ה מ"ו) אמרו לו, עקביא חזור בך בארבעה דברים שהיית אומר ונעשך אב בית דין לישראל. אמר להן מוטב לי להיקרא שוטה כל ימי ולא להיעשות שעה אחת רשע לפני המקום – שלא יהיו אומרים בשביל שררה חזר בו.

ומצד שני, שאול המלך שלא עמד איתן כנגד העם שאמרו לו שלא לשמוע לדברי הנביא, איבד מלכותו. וכל זה בענייני הלכה ודעת תורה. אבל בעניינים שבין אדם לחברו, אדרבה – שם אין לו לעמוד על דעתו אלא יהא רך כקנה. ודווקא על עניינים שבין אדם לחברו נאמר מאמר זה, כמבואר שם במעשה של רבי שמעון בן אלעזר שדיבר קשות כנגד אדם מכוער ביותר, ע"ש כל המעשה.

באחד מהספרים שנכתבו אודות חייו של הרב יוסף דובר סלוויטשיק זצ"ל אב"ד דק"ק בריסק, מובא שפעם אחת נקרא הרב לבית המטבחיים אודות שור שנמצא בו ספק טריפות. הרב שאל לטבח בעל הבהמה כמה יפסיד אם הרב יטריף הבהמה, ונענה עשרה רובל. הרב פסק שהשור הוא טריפה ושילם לבעל הבהמה עשרה רובל מכיסו.

כששמעה הרבנית המעשה אמרה לרב: ממה נפשך, אם באמת הבהמה היא טריפה למה ישלם הרב מכיסו, הלא הרב פסק כמו שנפסק בש"ע, ואם הבהמה כשרה, למה הטריפה הרב. ענה הרב, שהשאלה על השור יש בה מחלוקת הפוסקים, רובם מכשירים אבל הש"ך מטריף, ואני פסקתי להחמיר שאין בי כח להילחם עם הש"ך. אבל אין בעל הבהמה צריך להפסיד מפני יראת הרב לחלוק על הש"ך. לכן הטרפתי את הבהמה אבל שילמתי לו הפסדו, שמעיקר הדין יש להכשיר כרוב הפוסקים.

מכאן יש ללמוד כיצד ניתן להיות בבחינת 'רך כקנה' מבלי לוותר על חומרה למרות שאינה מעיקר הדין.

קהילה
עבר הווה עתיד
קראקוב
היהודית
הזרם
משורשים

התופעה של צעירים פולנים המגלים את יהדותם תופסת תאוצה בשנים האחרונות. כך קורה כאשר פולנים קתולים רבים מגלים יום אחד שהוריהם הסתירו מהם את זהותם האמיתית ובניגוד למה שהאמינו כל חייהם, הם בעצם יהודים, בני דור שני או שלישי לשואה. ההורים נשבעו לא לאפשר לאף היטלר עתידי להשמיד את משפחתם. הדרך היחידה, מבחינתם, להבטיח זאת הייתה להתחבא תחת זהות קתולית. והם לא מוותרים. אט-אט חוזרים לשורשים וחושפים את העולם היהודי שחרב כאן.

| ש. פכטר |

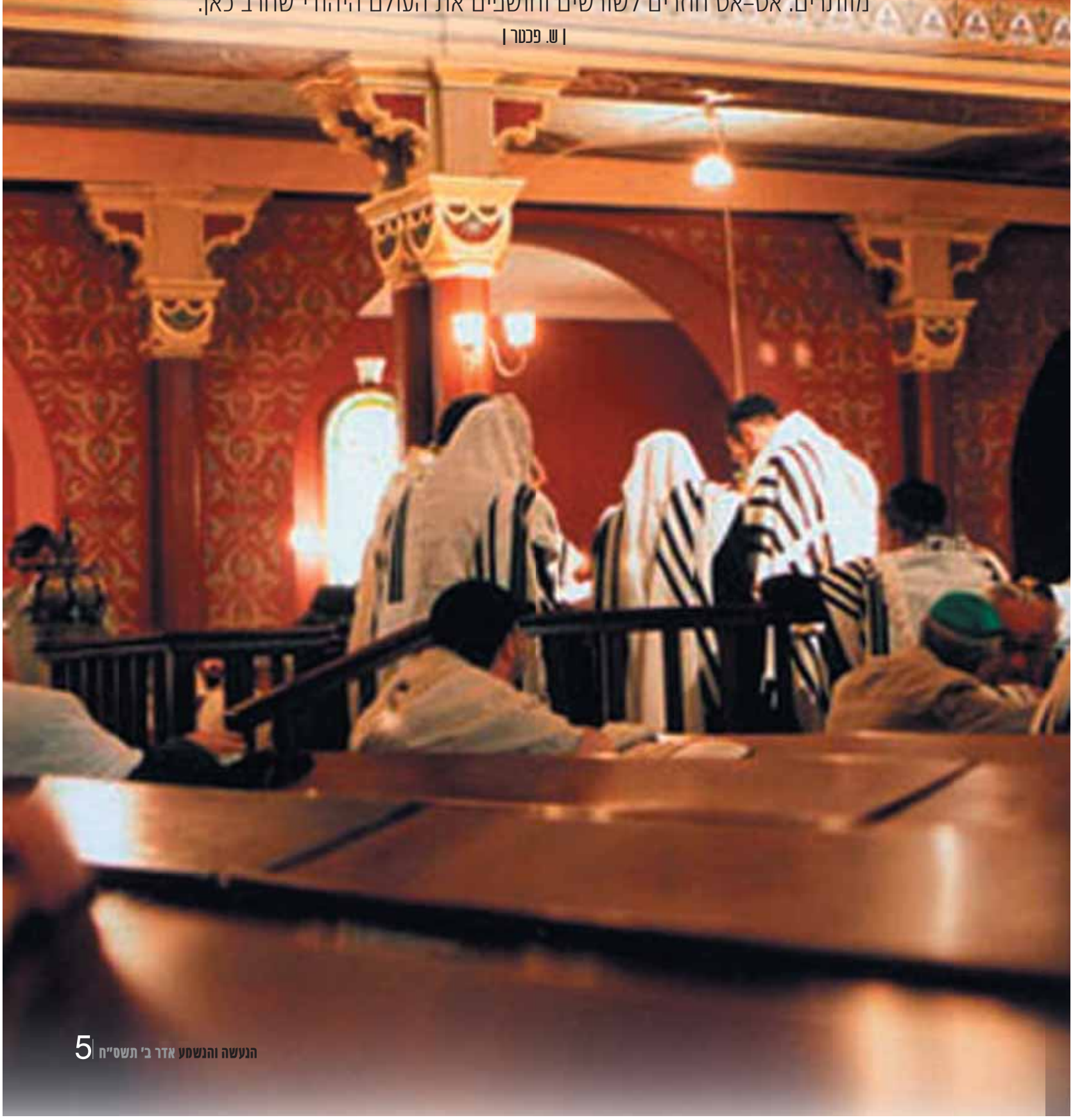

אחד משרידי בתי הכנסת בקראקוב. על הבנין נותרו כיתובים המעידים על העבר היהודי המפואר

אל תנסו אפילו למנות את מספר היהודים בקראקוב, גם אם תספרו, ספק אם תגיעו למספר המדויק.

שבע עשרה בתי כנסת פזורים ברחבי קראקוב ורק שניים מהם פעילים, אחד מהם באופן מלא.

הרב בועז פש, רבה של קראקוב בשנה וחצי האחרונות, מחלק את זמנו בין ארץ ישראל לקראקוב.

"נסענו לשם כל המשפחה", הוא משחזר את דרכו אל קראקוב. "לא הסתדרנו מבחינת מוסדות חינוך לילדים, המשפחה חזרה לארץ ואני נשארתי במשרה חלקית".

אם את העבודה שלו בקראקוב הוא מכנה 'משרה חלקית', קשה לי לדמיין משרה מלאה מהי.

כי הידיים מלאות עבודה בעיר קראקוב, בשנה האחרונה בפרט, גל התעוררות שוטף את המקום והגל הזה, כך מקווה הרב פש, ישטוף את לבם של רבים.

הקהילה היהודית בקראקוב מונה כחמש מאות יהודים. "את היהודים בקראקוב אפשר לחלק לשלוש קבוצות", מסביר הרב פש.

"הקבוצה הראשונה מונה את הזקנים המבוגרים ששמרו על יהדותם לאורך השנים ברמה בסיסית.

הצעירים משתייכים לקבוצה השנייה; הם אלו שמתחילים לחזור בחזרה. רבים מהם שייכים למשפחות יהודיות שהתבוללו לאחר המלחמה והם מחפשים מחדש את יהדותם. והקבוצה השלישית

"אנחנו מנסים לטפח את השורשים, אנחנו בונים עכשיו בניין קהילתי חדש במרכז האזור היהודי", אומר הרב פש, ומצביע על שתי חנויות כשרות שנפתחו בקראקוב, שם אפשר לרכוש מזון כשר וקייטרינג כשר המספק ארוחות חמות לכל דורש. בין היתר למאות התיירים שמגיעים לפולין. התיירות במקום קולחת, התיירים מחפשים אוכל כשר, מקום תפילה, וכך הם מגיעים אל רב הקהילה היהודית ואל שליח חב"ד, בעלי הסוכנויות והתיירים גרמו לביקוש גובר של לחם כשר, חלות ולחמניות ובקרוב ממש תיפתח בקראקוב מאפיה יהודית.

עדיין שקועה באדמת גויים. רבים מהם ילדי שואה בעצמם ונכדיהם הצעירים יותר, מחפשים לאט לאט את יהדותם. רובם ילדים יהודיים שהושארו בילדותם אצל משפחות נוצריות ואף אחד לא בא לחפש אותם אחרי המלחמה, קיומם לא היה ידוע ורבים מהם מתדפקים על דלתי", אומר הרב של קראקוב.

הרב פש מודע לגודל השעה. התופעה של צעירים פולנים המגלים את יהדותם תופסת תאוצה בשנים האחרונות. התופעה היא בעצם סיפורם של פולנים קתוליים רבים שמגלים יום אחד שהוריהם הסתירו מהם את זהותם האמיתית ובניגוד למה שהאמינו כל חייהם, הם בעצם יהודים, בני דור שני או שלישי לשואה.

ההורים נשבעו לא לאפשר לאף היטלר עתידי להשמיד את משפחתם. הדרך היחידה, מבחינתם, להבטיח זאת הייתה להתנצר ולהתחבא תחת זהות קתולית. רבים נישאו לקתולים, ניהלו אורח חיים קתולי, ושמרו את סודם אפילו מילדיהם. תום תקופת הקומוניזם הביא לפתיחות בפולין וגרם לבני הדור הצעיר להעז לשאול שאלות שלא נשאלו מעולם.

במקביל, הרגישו ניצולי השואה המזדקנים שהגיע הזמן לגלות למשפחותיהם את הסוד. הגילוי גרם לרבים הלם מוחלט. מדובר בתופעה בעלת מימדים מדהימים. הערכות רשמיות מדברות על 20 אלף מקרים בפולין בלבד.

"אנחנו מנסים לטפח את השורשים. אנחנו בונים עכשיו בניין קהילתי חדש במרכז האזור היהודי".

הוא מצביע על שתי חנויות כשרות שנפתחו בקראקוב, שם אפשר לרכוש מזון כשר וקייטרינג כשר המספק ארוחות חמות לכל דורש. בין היתר למאות התיירים שמגיעים לפולין.

"התיירות במקום קולחת, התיירים מחפשים אוכל כשר, מקום תפילה, וכך הם מגיעים אל רב הקהילה היהודית ואל שליח חב"ד. בעלי הסוכנויות והתיירים גרמו לביקוש גובר של לחם כשר, חלות ולחמניות ובקרוב ממש תיפתח בקראקוב מאפייה.

"אני מקבל כל יום עשרות אימיילים של אנשים המחפשים יהדות, כולל אנשים שמתקשרים ומגיעים", מעיד הרב פש, ומצביע על נקודה נוספת, "בפולין, גם היום אני נתקל בקושי עצום להזדהות כיהודי, קשה להם להזדהות. אצל חלקם הגדול, הקושי נובע מכיוון שהם עברו שלטון גרמני או קומוניסטי".

אצל הצעירים הוא מגלה פתיחות גדולה יותר ויחד עם זאת אין זה קל עבורם ליצור קשר עם יהדות.

הסיפור הבא הוא אחד מיני עשרות סיפורים המתגלגלים אל פתחו של הרב פש.

"הגיע אלי בחור וסיפר לי כי הוא מתעניין ביהדות באופן אישי והוא מבקש רשות להיכנס לשיעורים שנמסרים בבית הכנסת", נימת התרגשות קלה מצטרפת אל קולו של הרב פש.

יהדות קראקוב (קראקא)

קראקוב היא עיר בדרום פולין, השלישית בגודלה במדינה ומן העתיקות בעריה. מדובר באחת מהקהילות היהודיות החשובות ביותר באירופה.

גולים יהודיים לא מעטים מצ'כיה היגרו בשלהי המאה ה-11 לפולין, בעיקר לקראקוב שהייתה אז קרובה מאוד לגבול הצ'כי.

בשנת 1495 גורשו היהודים מקראקוב לעיר חדשה שנבנתה סמוך לקראקוב ושמה קאז'ימייז' (בפי היהודים קוזימיר). במרוצת הזמן הפכה קאז'ימייז' לשכונתה של קראקוב. תולדות יהודי קאז'ימייז' וקראקוב קשורות זו בזו. רק בשנת 1867 הורשו היהודים לגור בכל חלקי העיר.

קראקוב הייתה מרכז רוחני ותרבותי יהודי מן החשובים באירופה. בין היתר פעל שם רבי משה איסרליש (הרמ"א 1520-1552). בשנת 1553 נבנה בית-הכנסת הנודע על שמו של הרמ"א.

גם רבנים ופוסקי הלכה חשובים אחרים שימשו בה. מהבולטים שבהם: רבי יום טוב ליפמן העליר בעל "תוספות יו"ט", הרב אליעזר אשכנזי בעל "מעשי ה'". הב"ח, רבי יואל סירקיש, המקובל המפורסם רבי נתן נטע שפירא בעל ה"מגלה עמוקות", רבי קלמן קלונימוס שפירא, בעל ה"מאור ושמש" תלמידו הגדול של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק, ועוד רבים.

בתי כנסת רבים קיימים בקראקוב, ביניהם גם העתיק ביותר בפולין - בית הכנסת הישן ה"אלטע שול" שנבנה בסוף המאה ה-14. בתוך בית הכנסת אוצר מהעשירים ביותר בפולין של תשמישי קדושה יקרי ערך ותעודות היסטוריות. בית הכנסת נהרס על ידי הנאצים, והוא מהמצבות היהודיות המועטות בפולין שזכו לשחזור. הוא משמש כעת כמוזיאון ליהדות פולין.

הקהילה היהודית בקראקוב סבלה רבות בעת פלישת השבדים בשנים 1655 - 1657, אך לאחר שחרור העיר התאוששה לאט לאט ולאחר מכן היו קראקוב וסביבתה רפובליקה חופשית והקהילה התפתחה.

בסוף המאה ה-18 הייתה קראקוב חלק מגליציה שבשלטון אוסטרו-הונגריה, וקהילת קראקוב הגיעה אז להישגים ניכרים. בעיר הוקמו מספר מוסדות תרבות וחברה יהודים, כשהם נהנים מחסותו של הקיסר פראנץ יוזף שהפגין גישה חיובית כלפי היהודים.

מבחינה מספרית הקהילה התפתחה במהירות רבה. אם בתחילת המאה ה-16 ישבו בקראקוב כ-2,100 יהודים, הרי שערב פרוץ מלחמת העולם השנייה היו בקראקוב כ-60,000 יהודים, מתוך כרבע מיליון תושביה, ולהם כ-300 בתי כנסת, בתי מדרש וקלויזים של חסידויות שונות.

קראקוב לא נפגעה מהמלחמה, כתוצאה מההסכם שנחתם עם הגרמנים. למרות קרבתה לאזור תעשייה צפוף, הצליחה העיר לשמור על יופייה וניכרים בה אותותיו של עבר עשיר ומפואר.

בית הכנסת רמיו

כאשר כבשו הגרמנים את פולין בסוף שנת 1939, הם קבעו את קראקוב כבירת ה'גנרלגוברנמן' שלהם, ופתחו ברדיפות שיטתיות של הקהילה היהודית בת אלף השנים, שמנתה לפני המלחמה כ-60 אלף נפש. כדי לממש את תוכניתם ולעשות את קראקוב "יודנריין" (נקייה מיהודים), צמצמו הגרמנים את מספר היהודים בעיר עד למינימום וריכזו את כולם בגטו "פדגוז'ה".

כעבור חודשיים החלו הגירושים מן העיר ורבבות יהודים עזבו "מרצונם החופשי", חלקם עברו לאזור פולין המזרחית, שנכבשה על ידי רוסיה, וחלקם לעיירות הקטנות ולכפרים בסביבות קראקוב, בתקווה שהכובש הגרמני לא ימצא אותם שם.

ארגון מחתרתי יהודי לוחם התארגן בגטו קראקוב. והצליח להוציא לפועל מספר פעולות נגד הכובש הגרמני, ביניהם הפעולה המרשימה בקפה "ציגרניה" ששם הרגו כמה עשרות קצינים וחיילים גרמניים. אך לא היה בכך כדי לעצור את המשלוחים למחנות הריכוז והמוות ורוב יהודי העיר הושמדו במחנה ההשמדה בלז'ץ במזרח גליציה. במרץ 1943 חוסל הגטו באופן סופי, כשאחרוני היהודים ששהו בו נשלחו למחנות ההשמדה.

לאחר מלחמת העולם השנייה נותר בעיר רק קומץ יהודים. ניצולים בודדים שבו לאחר השחרור מן המחנות.

ניצולים נוספים יצאו ממקומות בהם מצאו מסתור. שכניהם לשעבר עיקמו את פרצופם למראה היהודים שהחלו לחזור ואף התחולל פוגרום בעיר בה הועלו ספרי קודש באש ואחת היהודיות אף נרצחה, דבר שהביא להגירת רוב היהודים מן העיר. אחרי שנת 1968 נשארו בקראקוב כמה מאות יהודים בלבד.

כיום הקהילה היהודית מחדשת את פניה, בנין קהילתי חדש נמצא בתהליכי בנייה - במימונו האישי של הנסיך צ'רלס מווילס - הבניין ירכז את כל פעילות הארגונים היהודיים בעיר.

"מוסדות הקהילה מחדשים ימיהם כקדם", הקהילה הולכת וגדלה. שיעורי תורה מתקיימים על בסיס יומי, בקבלת שבת ובסעודה הקהילתית משתתפים כמה עשרות אנשים מדי שבת והיד עוד נטויה.

לאחר נפילת השלטון הקומוניסטי, השקיעו פרנסי העיר משאבים רבים בשחזור ובשימור של הרובע היהודי של העיר - קאזימייז', תוך הנצחת מורשתו היהודית. בתי הכנסת במקום שופצו ומהווים אתרי תיירות פופולריים. רק בית כנסת אחד, הרמ"א, פעיל במשך כל ימות השנה.

האחרים משמשים כמוזיאונים. בשכונה נפתחו מסעדות, בתי קפה וחנויות בעלי גוון יהודי וכלייזמרים בנוסח יהודי מופיעים בחוצות השכונה ומסעדותיה.

כאן פעל בית הספר היהודי של קראקוב

השילוט באידיש שעל המלון נותר כשהיה

״אתה יהודי?״, שאלתי אותו.

״לא, אני לא יהודי״, ענה לי הבחור.

נתתי לו רשות להיכנס והבחור החל להגיע ולהשתתף בשיעורים. לאחר תקופה מסוימת ניגש אלי ואמר לי כי בפיו בקשה מוזרה: אמו רוצה לדבר איתי.

״חשבתי כי היא בטח מבקשת להתלונן על כך שהבן שלה לומד יהדות, לא סירבתי, ואכן, אמא שלו הגיעה לפגוש אותי בלעדיו.

בחמש הדקות הראשונות היא רק ישבה ובכתה, ולאחר מכן הוציאה מסמכים ותמונות:

״כבוד הרב, אמא שלי יהודיה״. היא גם הוציאה צילום של קבר אביה שנקבר בטרנוב.

הבן שלך בעצם יהודי, אמרתי לה, והיא ביקשה שלא אספר לו.

והרב פש לא סיפר לו, הבחור המשיך להגיע ולהתקדם עד שהוא שטח בפניו של הרב פש את רצונו להתגייר.

״אני רוצה להתגייר״, ביקש, בעיניו תחינה ורצון אמיתי.

״אתה לא יכול להתגייר״, הרב פש הבין כי אינו יכול להשאיר את המידע שבידו חסוי.

״מסיבה פשוטה מאד אינך יכול להתגייר, אתה יהודי!״. ענה לו.

ההתרגשות הייתה עזה. הסוד התגלה.

הרב פש מסיים את הסיפור במשפט שממצה את הכל: ״כרגע אני מחפש לו ישיבה בארץ ישראל....״.

לא כולם ברי מזל כאותו בחור. שליח חב״ד הרב אליעזר גור–אריה מעיד על רבים שמחפשים הוכחות ליהדותם.

״הזמן פועל ומשחק לרעתנו״, הוא מוטרד, ״אפשר עדיין למצוא זקנים שיכולים להעיד וניצולים, לצערנו אין אפשרות לספק הוכחות בכל מקרה ומקרה.

״בעלת חנות לכלי זמר בקראקוב נגשה אלי וטענה כי היא יהודייה. אין לה מסמכים או הוכחות. סבתה נפטרה, אבל אחי סבתה חי, אולי, אני מקווה, אפשר לברר אצלו.

״במקרה שלה, נותר סיכוי קטן להציל הוכחות, אבל במקרים רבים אחרים, קשה עד בלתי אפשרי. חייבים להגיע אל העדים שעדיין חיים״.

הוא נזכר במקרה נוסף.

״אישה אחת פנתה אלי ואמרה לי כי סבתה שנפטרה לפני מספר חודשים אמרה לה לפני פטירתה:

״את לא בתי, את מאומצת, מסרו אותך בשואה, את בעצם יהודייה. שם משפחתך – אפשטיין״.

״אותה אישה המומה הגיעה אלי. אין לה פרטים או מסמכים שיוכיחו את אמיתות דבריה.

״הסיפור יכול להיות אמיתי, ובאותה מידה – מצוץ מן האצבע. הזמן פועל לרעתנו״, טוען הרב גור–אריה בלהט.

לשאלתי אם יש מתחזים, הוא משיב כי ישנם אנשים שרוצים ומחפשים להיקרא יהודי. בעיקר הנוער הצעיר, הוא זה שמחפש הוכחות ליהדותו.

הנוער שואל שאלות. הגיעה בחורה אחת שספרה כי חברתה חושבת שהיא יהודייה, כיוון שאמא שלה לא הלכה לכנסיה.

נקודה מעניינת עליה הוא מצביע: ״באוניברסיטת קראקוב, השנייה בגודלה בחלק הזה של אירופה, פועלות פקולטות ללימודי יהדות. מדי שנה כמאתיים סטודנטים לומדים יהדות, משוחחים באידיש ברחוב – ולא פעם ניגש אלי אחד מהם ופותח איתי בשיחה קולחת באידיש. מה מושך אותם? – אין לי מושג״.

מה שכן, הוא אישית ניצב מול הדילמה; נתקל בלי סוף באנשים שמריחים את היהדות, מדברים אידיש, רוצים לדעת וללמוד, ולו אין מושג האם האדם מולו יהודי או לא.

״צריך להביא לכאן מומחים שיבררו מי מבין הפונים אכן יהודי ומי אינו יהודי, אך אין ספק כי רבים מהם יהודים״.

ההיסטוריה מצביעה על התופעה העצובה של אי ודאות לגבי הזהות הלאומית. תוצאה מטרגדיית השואה.

״ככל שהזמן עובר, המבוגרים כן מספרים״, הוא מהרהר בקול. ״לדעתי כמות הסיפורים תוכפל. הנה, אחד ממתפללי בית הכנסת, דובר אידיש, סיפר רק לפני שש שנים לילדיו שהוא יהודי. הוא בנה את השולחנות והכיסאות של בית הכנסת ובעצמו מגיע להתפלל.

״רבים מחברי הקהילה הבוגרת הפוקדת את ספסלי בית הכנסת מפחדים כי בביתם יהיה סממן יהודי. הם

בית הכנסת אייזיק

ר' אייזיק גילה את האוצר בביתו שבקראקא

סיפור נפלא היה הרבי רבי בונם מפרשיסחא נוהג לספר לחסידיו שהגיעו להסתופף לראשונה בצלו

לפני שנים חי באירופה יהודי עני ואביון בשם ר' איזיק בן יעקיל מקראקא. לילה אחד הוא חלם כי הנה מגיעים אליו שני מלאכים ולוחשים באוזנו כי עליו לנסוע לפראג הבירה, שם ימצא מתחת לגשר אוצר שיהפוך אותו לעשיר גדול. מתחילה חשב אייזיק כי חלומות שווא ידברו... אך בהשנות החלום פעמיים ושלוש, הוא נמלך בדעתו, צרר את צרורו, בירך לשלום את בני ביתו ועשה את דרכו אל פראג הבירה.

ארוכה היתה הדרך מקראקא לפראג, וכשסוף סוף הגיע – נחפז למחוז חפצו: הגשר המוליך אל הארמון. אך שם נכונה לו אכזבה. על הגשר היו מופקדים שומרים יומם וליל. הללו צעדו שם, דרוכים וקשובים לכל המתרחש סביב. תחת משמר שכזה לא העז ר' איזיק לחפור ולחפש אוצרות... למרות זאת, לא חזר לקראקא עירו, בכל בוקר היה יוצא ממקום אכסניתו והולך אל הגשר, שם היה ניצב ומביט עד הערב.

דמותו של היהודי, אשר בא אל הגשר מדי יום, עוררה את סקרנותם של השומרים. "אמור לי", פנה אליו באחד הימים ראש המשמר, "מדוע בא אתה לכאן בכל יום? האם מחפש אתה פה משהו, או שמא ממתין אתה למישהו? הבין ר' איזיק כי לא יוכל לפטור את ראש המשמר בדברים חמקמקים, ועל כן החליט לספר לו על החלום המופלא שחלם ועד כמה האוצר האמור להמצא מתחת לגשר, נחוץ לו.

לשמע סיפור החלום צחק החייל בקול גדול ואמר: כן יהודי, גם אני חלמתי בלילה שיש יהודי שקוראים לו איזיק בן יעקיל, והא גר בעיירה נידחת הרחק מפראג, ושם במטבח ביתו, מתחת לתנור, מסתתר אוצר גדול... האם לדעתך בגלל חלום לילה ארוץ לעיירה רחוקה לחפש שם איזה אייזיק?!

החייל רצה להמשיך וללהג, אלא שכבר לא היה לו אל מי. בן שיחו כבר היה רחוק מאד מהגשר, הוא היה נתון בריצה מהירה בדרך לעיירה רחוקה שבה גר אייזיק היהודי. אותו הוא הרי מכיר היכרות אישית...

בתום כמה ימי מסע נכנס אייזיק אל ביתו, נטל גרזן גדול ובאבחת גרזן אחת שבר את תנור הבישול שבמטבח. אחרי חפירה מאומצת מצא אייזיק ארגז גדול עמוס יהלומים וזהב...

בחלק מהכסף שמצא בנה בעירו בית כנסת מפואר, שנשא את שמו ונקרא: "בית כנסת של רבי איזיק בן ר' יעקיל". עד היום משמש בית הכנסת לתפילות ולפעילות יהודית

כששמעו החסידים את סיפורו של רבי בונים הבינו גם הבינו את כונת רבם: לא רק בעת שהם מרחיקים נדוד ומסתופפים בחצר הרבי מסוגלים הם להגיע לאוצר הגדול – לעבודת הבורא בדבקות. גם בהיותם בעירם ובביתם מסוגלים הם למצוא את האוצר, לעבוד את הבורא ולהגיע למדרגות גבוהות בתורה ובעבודת השם.

גם לא מוכנים להירשם כיהודים. הידיעה כי יהודים רבים נתפסו במלחמת העולם השנייה בעקבות רשימה קהילתית, הכניסה אותם לטראומה".

הרב בועז פש מספר על שיתוף פעולה מלא בינו לבין שליח חב"ד שעובד ללא לאות כדי לאתר יהודים, לעזור להם ולנסות להחזיר צעירים יהודים למקורות.

◆ **"איך מגיעים אליהם?" השאלה מתבקשת.**

"אנחנו עורכים מסיבות, חבר מביא חבר וזאת ההזדמנות שלנו לעורר מודעות יהודית. אירועים הם הדרך לקרב לבבות. המציאות מוכיחה זאת".

"במסיבת ט"ו בשבט שנערכה לפני כחודש", מספר הרב פש, "הגיע למסיבה טכנאי מאולפן ההקלטה.

בהפסקה של אחת ההקלטות שביצענו באולפן הוא חיכה שנישאר רק שנינו, ואז ניגש אלי ואמר:

קוראים לי תומק, ואבי לפני פטירתו סיפר לי כי הוא יהודי, אבל הוא תמיד שנא יהדות ויהודים, אני אוהב יהודים". ואכן, באולפן שלו הקליט חומר יהודי רב.

"לא רציתי ללחוץ עליו לגבי מוצא אמו. מה שכן, הזמנתי אותו למסיבת ט"ו בשבט, באמצע המסיבה התחלתי לשיר משירי ארץ ישראל ולהפתעתי הוא הצטרף לשיר. אבא שלו, כך אמר, היה מוזיקאי וזו אחת המנגינות שניגן...".

"הוא שמע את המנגינה", מסיים הרב פש את סיפורו של תומק "והמנגינה המשיכה להתנגן שנים אחר כך...".

הרב אליעזר גור אריה

הרב בועז פש

הסיפורים מתגלגלים. יש הרבה יותר יהודים בקראקוב. הם עצמם אינם יודעים שהם יהודים.

"בקראקוב פגשתי עשיר גדול, אדם ידוע בעל מספר חברות גדולות, הוא ידע שיש לו קשר ליהדות. לשאלתי: מה הקשר שלו? – דרך אמו, ענה לי", נזכר הרב גור-אריה.

וזה רק מקרה אחד מיני רבים, צריך לשחזר, למצוא שכנים שעדיין חיים.

"וזאת המטרה שלי", מעיד שליח חב"ד הרב גור-אריה, "שהיהודים יכירו ביהדותם, שילדיהם יכירו בזהותם, בשייכותם לעם היהודי. השלב הבא – להנחיל להם את התורה והמצוות. להכשיר כמה שיותר בתים, ולעצור את ההתבוללות.

"מצב נישואי התערובת בקראקוב בכי רע. אין כמעט משפחה יהודית שלימה.

"צריך לשכנע אותם להתחתן בינם לבין עצמם , להסביר להם מה משמעות המושג: עם ישראל, מה החשיבות, מה התפקיד של עם ישראל. אני מסביר להם כי הם בני מלכים – וכן, זה מדבר אליהם".

הם הקימו חברה קדישא בקראקוב, ובקרוב – גם עירוב מהודה.

"למען מעט שומרי המצוות שגרים כאן, ואולי גם למען התיירים הרבים שמבקרים אותנו, יהיה לנו בקרוב עירוב בעיר, אולי לא כמו זה שהיה פה לפני המלחמה, אבל משהו צנוע בהתאם לממדים העכשוויים של הקהל והצרכים", מסכם הרב פש.

ואי אפשר שלא לסיים את הכתבה בתשובתו של הרב פש לשאלה שהופנתה אליו, מה הוא מחפש שם בקראקוב:

"אני מסכים שאין כל ערך, דתי או לאומי, בחידוש החיים היהודים בקראקוב. ולכן אגדיר את מעשי כאן כ"חידוש התכנים היהודיים אצל יהודים שגרים – ברגע נתון זה – בקראקוב", הוא אומה.

"אודה ואתוודה, מעולם לא רציתי להגיע לכאן. ובביקור הראשון שלי כאן גמלה ההחלטה שלא להשתכן כאן בשום פנים. המקום עורר בי גל של זיכרונות, של כל מה ששמענו וראינו וחווינו במשך שנים על הגלות הממאירה ועל סופה המר. ובאמת, לא רציתי להיות – וגם איננני – חלק מזה.

"אבל בו ברגע שנפגשתי עם אנשי הקהילה, וכשקלטתי שהם זקוקים לי (ומה לעשות, לא הרבה רבנים קפצו על ה"מציאה" של קראקוב), הבנתי כמו שאמר לי הרב שודריך (הרב הראשי לפולין): "אתה לא בא לקראקוב, אלא לקהילה היהודית בקראקוב". ואני מרגיש שבאתי אפי' לא לקהילה ככללה, אלא לכל אחד מהפרטים הרבים שבה".

אז בפעם הבאה שתשאלו אותו כמה יהודים חיים בקראקוב, התשובה שלו תהיה: תלוי איך אתם סופרים אותם! ◆

מרכז רבני אירופה מקים אגף למאגרי מידע ממוחשבים לטובת גופים וארגונים יהודיים

יספק מידע ופרטים חשובים על קהילות אירופה ורבניהן

מרדכי ימיני

אגף חדש הולך ומוקם במרכז רבני אירופה, שיעסוק בהקמת מאגרי מידע ממוחשבים על קהילות יהודיות באירופה, שיאפשר עדכונים שוטפים על הקהילות והנפשות הפועלות בהן.

היוזמה באה לאחר פניות רבות מצד גופים וארגונים יהודיים בעולם, שביקשו לברר פרטים על הקהילות השונות ברחבי אירופה, ראשי הקהילות והרבנים המכהנים בהן.

במרכז רבני אירופה קיים גם כיום מאגר גדול של נתונים אודות הקהילות באירופה, אלא שהפעם הוחלט למסד את מאגרי המידע למערכת ממוחשבת ומתקדמת, שתתן מענה מיידי לזקוקים לכך. המרכז המהווה כתובת נאמנה לכל פנייה הקשורה לקהילות ישראל באירופה, רואה עצמו כתובת נאמנה שבה ניתן לספק מידע ושירות לכל ארגון יהודי המבקש להיחשף לקהילה היהודית באירופה.

כזכור, בשנה האחרונה הושלמה בניית פרויקט מאגר ממחושב הכולל את המעמד האישי של יהודי קהילות אירופה, בהקמתו של ר' יוסף הופמן מנהל אגף הנשואים במרכז רבני אירופה בראשות הגאון הרב יצחק ברגר אב"ד 'מנשסתר בי"ד' וחבר מועצת רבני אירופה. במסגרת פרויקט זה יוכל כל רב קהילה באירופה לברר על אדם האם הוא נשוי כדת משה בישראל או שמא הוא גרוש, אלמן או רווק.

מאגרי המידע המתוכננים כעת, יוסיפו למרכז רבני אירופה ערך מוסף כגוף בעל מעמד השפעה בכיר בין הארגונים היהודיים בעולם היהודי.

על אגף מאגרי המידע יהיה אחראי ר' יוסף קטרי. בשלב זה ניתן יהיה לפנות לאגף בכתובת דוא"ל ב iokatri@rce.eu.com (E-mail) או בפקס: +972.2.651.6585.

ביוזמת אגף עזרה וסיוע:

2000 ספרי "מעגל עונות" חולקו חינם לנשים בקהילות אירופה

תשמישי קדושה בכשרות מהודרת הועברו לעשרות קהילות

מרדכי ימיני

ביוזמת אגף עזרה וסיוע של מרכז רבני אירופה, הודפסה מהדורה נוספת של הספר "מעגל עונות" ברוסית, לאור הביקוש הרב של רבני הקהילות ברוסיה ואוקראינה.

הספר, העוסק בטהרת הבית היהודי, הודפס מחדש על-ידי אגף ההוצאה לאור של מרכז רבני אירופה, וחולק בקהילות היהודיות.

עד עתה חולקו 2,000 העתקים מספרים אלו לקהילות בצרפת, גרמניה, אוקראינה והולנד. יצוין, כי הספרים הופצו חינם, תרומת המחבר הרב אוריאל זילביגער משווייץ, לצורך זיכויי הרבים.

ומעניין לעניין: באגף עזרה וסיוע נמשכת פעילות הסיוע לקהילות. בתקופה האחרונה נהנו עשרות קהילות מרכישה של מוצרי סת"ם ותשמישי קדושה והכל בכשרות מהודרת, בהשתדלות האגף בהנהלתו של הרב אברהם אבא טורצקי.

כ-25 קברי יהודים חוללו בהונגריה

אלמונים ריססו צלבי קרס וכתובות אנטישמיות על עשרות הקברים בבית העלמין בקפוסבר, כ-200 קילומטרים דרומית-מערבית לבודפשט ◆ חבר נשיאות מועצת רבני אירופה וגאב"ד מחזיקי הדת ז'נבה הגר"א יפה-שלזינגר הביע מחאה נמרצת נוכח אזלת יד השלטונות

מרדכי ימיני

עשרות קברי יהודים חוללו באחרונה בבית קברות יהודי בדרום הונגריה. האלמונים ריססו צלבי קרס וכתובות אנטישמיות על כ-25 קברים בבית העלמין בקפוסבר, כ-200 קילומטרים דרום-מערבית לבודפשט.

גאב"ד ק"ק מחזיקי הדת בגענף, חבר נשיאות מועצת רבני אירופה ויו"ר אגף בתי העלמין הגאון הרב אברהם יפה שלזינגר שליט"א, הביע מחאה נמרצת נוכח מה שהגדיר "אוזלת יד השלטונות בשמירה על בתי העלמין היהודיים בהונגריה".

הרב שלזינגר ציין, כי זו הפעם הרביעית בשנה האחרונה שקברי יהודים מהווים יעד לוונדליזם מצד אנטישמים. ראשי הקהילה בהונגריה העלו הצעה להעמיד כלבי שמירה בלילות בכניסות לבתי העלמין, כדי למנוע מהפורעים לחזור על מעשיהם.

מנהל אגף עזרה וסיוע, הרב אברהם אבא טורצקי מסניף מרכז רבני אירופה בירושלים שיגר מכתב לשגריר הונגריה בישראל, בו הוא מעמיד את ממשלת הונגריה על חומרת המעשים החמורים, החוזרים ונשנים.

במרכז רבני אירופה ממשיכים לעקוב בדאגה אחר הטיפול של משטרת בודפשט בפורעים.

מגילות מעוטרות

אמנות יהודית במיטבה

י. הרשקוביץ

חודש אדר הוא שעתם היפה של סופרי הסת"ם. הסופרים, בעיקר הצעירים שבהם, עוסקים לאמיתו של דבר במעשה אחשורוש והמן במשך כל ימי השנה ולא רק משנכנס אדר, אך ככל שימי הפורים מתקרבים כך עולה ערכן של המגילות והביקוש להן הולך וגובר מיום ליום. אין פלא כי בחודש זה (והשנה התברכנו כידוע בשני 'אדרים'), נוטלים סופרים רבים פסק זמן מכתיבת ספרי התורה והמזוזות והם מייחדים את זמנם לכתיבת מגילות.

לא תמיד זה היה כך. בעבר לא כל אחד החזיק ברשותו מגילה כתובה בכתב אשורית, בדיו ועל קלף, ורבים הסתפקו במגילות מודפסות. כיום איכשר דרא וכמעט שלא נמצא בבית הכנסת מי שלא מתהדר במגילה מהודרת. תרם לכך בעיקר המנהג שהשתרש לאחרונה לפיו נהוג לתת לחתן, כאחד מדורונות החתונה, מגילת קלף מהודרת. מסיבה זו אנו עדים לביקוש המתעורר בכל שנה למגילות, כאשר הסופרים (ובעיקר הסוחרים) הם הנהנים מכך. לפעמים מתרחשים מצבים הפוכים, שבהם הוצף השוק מבעוד מועד במגילות רבות ואז מחירה של מגילה יורד פלאים או שהיא אף נותרת מחוסרת ביקוש, עד שתזרח שימשה בפורים הבא.

וכמו בכל שוק, גם במגילות יש הנמכרות במחירים גבוהים יותר ופחות. מחירי המגילות נעים החל מ-700 דולר למגילה של סופר 'מתחיל', כשהמחיר יכול להגיע עד ל-2,000 דולר ויותר למגילה שהסופר שכתב אותה התברך בכתב יד היוצא מגדר הרגיל. אגב, משום מה (ובעצם, עקב העובדה שמרבית המגילות נכתבות בארץ ישראל אך משווקות בארה"ב) נקובים מחירי הסת"ם בדולרים. בעקבות המשבר שמאפיין כעת את הדולר משלמים הסופרים את המחיר והם נאלצים להסתפק בפחות, אך זהו כבר סיפור אחר.

על כל פנים, כשאירס ר' גבריאל, גביר אמריקאי, את בתו המוכשרת - היה ברור שהוא לא יסתפק במגילה מהשורה לחתנו כליל המעלות. בעבר, הברירות שעמדו בפניו היו לרכוש מגילה מסופר ששמו הלך לפניו הן בזכות היותו ירא שמים והן בזכות כתיבתו המהודרת. אולם, בשנים האחרונות פונים ר' גבריאל וחבריו לתחום אחר: לשוק המגילות המאויירות, שכפי שמתברר הוא הולך ומתפתח משנה לשנה.

מוזיאונים? לא דווקא

"מדובר למעשה בשינוי שאירע בעיקר בחשיבה", מבהיר לנו ר' ישראל גרשטנקורן מאשדוד, מי שהצליח להטביע חותם בשוק המגילות בזכות מאפייניו הייחודיים. גרשטנקורן מציג מגילות שנכתבו בכתב נאה ביותר, כמעט גרפי, אך הייחודיות שלהן היא בעיטורים המקיפים את עמודי המגילה. עיטורים קליגרפיים נאים בתוספת של איורים המשלבים מוטיבים מדמויות המגילה.

לדבריו של גרשטנקורן, אנו עדים לתחילתה של מגמה שנמצאת עדיין בראשיתה, אך היא מתפתחת משנה לשנה. "בעבר היתה חלוקה ברורה בין המגילות שנתפסו כאומנותיות לבין המגילות המהודרות. התפיסה הרווחת היתה שככל שהכתב נאה יותר כך מחירה של המגילה מטפס כלפי מעלה, אולם על ציורים במגילה איש לא חשב. מגילות מאויירות נמכרו במכירות סותביס' והן היו מיועדות למוזיאונים או לאספנים. אנשים מהשורה, גם כאלה שמוגדרים כבעלי יכולת, לא העלו על דעתם להחזיק מגילה כזו בביתם".

לא שלא היו מגילות מעוטרות. אך האיורים הסתכמו בכתרים שבהם התעטרו התיבות "המלך" בראשי העמודים. גרשטנקורן זיהה את ניצני המהפך והוא עלה על הגל. הוא החל להציע מגילות מאויירות באיורים נאים בין העמודים, ולדבריו הביקוש הולך וגדל משנה לשנה, "בעיקר בארה"ב, אך למרבה הפלא גם בארץ ישראל עצמה".

אך מי שמיסד את הענף והפך את שוק המגילות המעוטרות לשוק דינמי, הוא ר' זאב וקסברגר מבני

מגילות שנראה כי נשלפו ממדפי המוזיאונים נראות יותר מתמיד בבתי הכנסת. מגמה חדשה? דווקא לא ["יהודים חיפשו תמיד להדר. ואם אפשר להדר בתוספת של עיטורים בנוסף לכתב יש בכך ביטוי נוסף לאמונתו"] ויש גם עיטורים שנראים כאילו צויירו בעבודת-יד, אך מדובר בהדפסה שהתאפשרה בזכות פלאי הטכנולוגיה [גלגל חוזר

ברק, מבית הדפוס הידוע 'וקסברגר'. מה לדפוס ולמגילות קלף? מסתבר שהקשר ביניהם קיים, ולא מדובר בקשר פורימי.

כשהקלף מחליף את הנייר

את דפוס וקסברגר ייסד הסבא, ר' זאב וקסברגר ז"ל. הדפוס פעל במתכונת שבה פעלו הדפוסים של פעם, בתבניות של אותיות עופרת שקובצו בעזרת חבל עבה. מהדפוס יצאו בעיקר מודעות אבל או מודעות רחוב שמופצים באלפיהם בבני ברק. בהמשך עבר הדפוס לבנו, ר' משה וקסברגר. הוא שידרג את בית הדפוס כאשר הכניס לשירותיו מחשב שאותו זיהה בנו, יואל (יואלי) וקסברגר שהיה אז ילד בן שמונה.

הילד זיהה את יכולותיו הגרפיות של המחשב ואת הביצועים שאפשר להגיע אליהם בעזרתו. הוא הנפיק יצירות מדהימות ויצר רמה חדשה של עיטורים שהיו מיועדים להזמנות, 'שערים' לספרי קודש ועוד. היציאות המעוטרות זכו לחן מיוחד והביקוש להם הלך וגדל. ניתן לראות אותם בספרים הרבים שבהוצאת וקסברגר (בעיקר תחת

המותג 'מלכות') כאשר הקו הייחודי שלהם מאפשר לזהות אותם ממרחק. כן הם מכסבים בשלטי ענק המעטרות בעיקר חתונות של אדמורי"ם ואירועים המוניים אחרים.

אחיו הגדול של יואל, זאב, עסק בתחום המגילות. הוא קנה מגילות מסופרים ומכר אותם ללקוחות פרטיים. ביום בהיר ניצנץ רעיון במוחו: למה לא לשלב את העיטורים של וקסברגר במגילות אסתר? בהשראתו, התיישב האח הצעיר ועבד במשך שנה על עיטורים מיוחדים למגילת אסתר. התוצאה הייתה מרהיבת עין ומדהימה ביופיה.

אך כאן התגלתה בעיה לא פשוטה. איך מדפיסים את העיטורים על קלף? בבית הדפוס של וקסברגר התמחו בהדפסות על כל סוגי החומרים הקיימים. מהדפוס יוצאות הזמנות ייחודיות, בהטבעות מיוחדות ועם גזירות וקיפולים לא מוכרים. אך הקלף אינו דומה לאף אחר מהחומרים האחרים.

"הקלף שונה במירקמו מיתר מוצרי הדפוס", אומר לנו ר' זאב וקסברגר. "הקלף אינו מגיב כמו הנייר או הבריסטול ולמכונות קשה להתמודד עמו כמו שגם לא כל דיו נקלט בו. נזקקנו לייצר פיתוח מיוחד שאיפשר לנו להדפיס על קלף, והתהליך התמשך על פני זמן רב ועם ניסויים רבים".

הניסויים הוכתרו בסופו של דבר בהצלחה ומאז תופסות ההדפסות על הקלף נתח משמעותי בבית הדפוס. התהליך הוא כזה: ראשית מדפיסים את האיורים על גבי קלף, כשמדובר בהדפסה איכותית מאד בדיו צבעוני. בהמשך מוכרים את הקלף המעוטר לסופרי סת"ם שכותבים ב'חללים' את המגילה עצמה. "כך כולם מרוויחים. אנו מוכרים את חומר הגלם ואילו הסופרים יכולים להרוויח כשהם מוכרים מגילה מעוטרת שמחירה עומד על לפחות כפול ממחירה של מגילה רגילה".

קריסטל בקלף? אפשרי

אך המגילה המעוטרת אינה המילה האחרונה. מחירה של מגילה מעוטרת מתחיל ב-2,000 דולר (הקלף המאוייר נמכר לסופרים במחיר של 1,100 דולר) וזאת לעומת מגילה שאויירה ביד והיא נמכרת במחיר שמתחיל ב-7,000–8,000 דולר ומעלה. אולם גם במגילה מודפסת אפשר להוסיף ולהשקיע כאשר השמים הם הגבול ליצירתיות השופעת:

"יש את המגילות הבסיסיות שעולות 2,000 דולר", אומר זאב, "אך יש שלא מסתפקים בסטנדרט ועבורם אנו מחזיקים צוות של גרפיקאים שעובדים על האיורים הממוחשבים ביד והם מוסיפים עיטורים בעטים קליגרפיים". לא מזמן נמכרה מגילה כזו שהגיעה למחיר שיא של 40,000 דולר. צייר שקד עליה במשך שנה שלימה כשהוא מעתיק את הציורים בעבודת יד. ואם המחיר מרתיע אתכם, כדאי

שתדעו שהמחיר אינו סופי. "זהו המחיר לסוחר. המחיר הסופי יכול להגיע עד 50,000 דולר".

אולם המגילה היקרה אינה מהווה מדגם מייצג. המטרה של וקסברגר היא למכור כמה שיותר מגילות ובכך להוזיל את המחירים. "זו השיטה שלנו. יש למו מוצרים רבים ייחודיים שאנו מדפיסים מהם כמויות וכך מתאפשר לנו למכור אותם במחירים מוזלים. גם במגילות אנו פועלים בהתאם לאותו עקרון. מדפיסים כמות רבה ואנו מקווים כי הדבר יחדור לשוק וכך ההשקעה תשתלם".

ההדפסה על הקלף פתחה פתח ליצירות נוספות. אחרי המגילות הגיע תורן של פרשת הקטורת ("אנחנו מוכרים לסופרים קלף מעוטר במחיר של 85 דולר"), פרקי שירה, 'נשמת', אך הטרנד האחרון הוא ה'כתובות':

"את הכתובות הוצאנו לא מזמן והן נחטפות. הכתובה מודפסת במחשב על קלף, כאשר אפשר להוסיף לה מוטיבים בכתב יד, בצבעים של זהב, כסף וצבעים נוספים". בכל הנוגע לחתונות היד רחבה כידוע, וכך אפשר למצוא כתובה בודדת שמחירה מגיע לאלפי דולרים. איך? "אפשר לשלב פירורי קריסטל בתוך הציור, להוסיף ציורים נוספים ואפילו לבצע את הטקסט של הכתובה בעבודת יד אמנותית, שלא לדבר על ה'קנקן', המארז שבו מאחסנים את הכתובה, שמיוצר החל מעץ משובח ועד לזהב וכסף, הכל בהתאם למחיר".

הכתובות היקרות, למרבה הפלא, נמכרות בהמוניהן לזוגות מהציבור הכללי. "זוג שמוציא מאות אלפי שקלים על אירוע החתונה לא חוסך בכתובה", הוא אומר. תחום מניב נוסף מתבטא בתעודות הניתנות לגבירים ולתומכי מוסדות תורה. לאחרונה נמכרה תעודת כבוד לגביר שמחירה עמד על 10,000 דולה. התעודה נכתבה על קלף בכתב אמנותי (עבודת יד) והמסגרת עצמה הייתה יצירה שגילמה מלאכת מחשבת של עץ בשילוב זהב. "ככל שהתרומה גדולה יותר כך מבקשים במוסד להביע הכרת הטוב לנדיב. בהתאם לכך משקיעים סכום גבוה יותר בתעודה".

ביטוי מחודש ל'ואנוהו'

הציורים שוב אינם נחלתן של המגילות המיועדות לילדים. דווקא המגילות היקרות, עינינו הרואות, מתגאות בציורים ובעיטורים שהפכו בהן לחלק בלי נפרד. ועדיין גרשטנקורן סבור שאין כאן חדשה מסעירה:

"בסך הכל הגלגל חוזר. אם ניכנס למוזיאונים נגלה שבעבר השקיעו יהודים ממון רב בעיטור המגילה. קיימים כיום מוצגים מוזיאוניים רבים המראים מגילות הנחשבות ליצירות מפעימות, והן היו ברשותם של יהודים שקראו בהם את המגילה בכל שנה. היום ההיסטוריה חוזרת ושוב אנו חוזרים לעידן המגילות המעוטרות. יהודים מבקשים להדר, ואם אפשר להדר בציורים נאים מלבד הכתב הנאה - הם ישקיעו בכך טבין ותקילין. אולי זהו הביטוי הנוכחי ל'ואנוהו' - עשה לך מגילה נאה'. ◆

הראיון

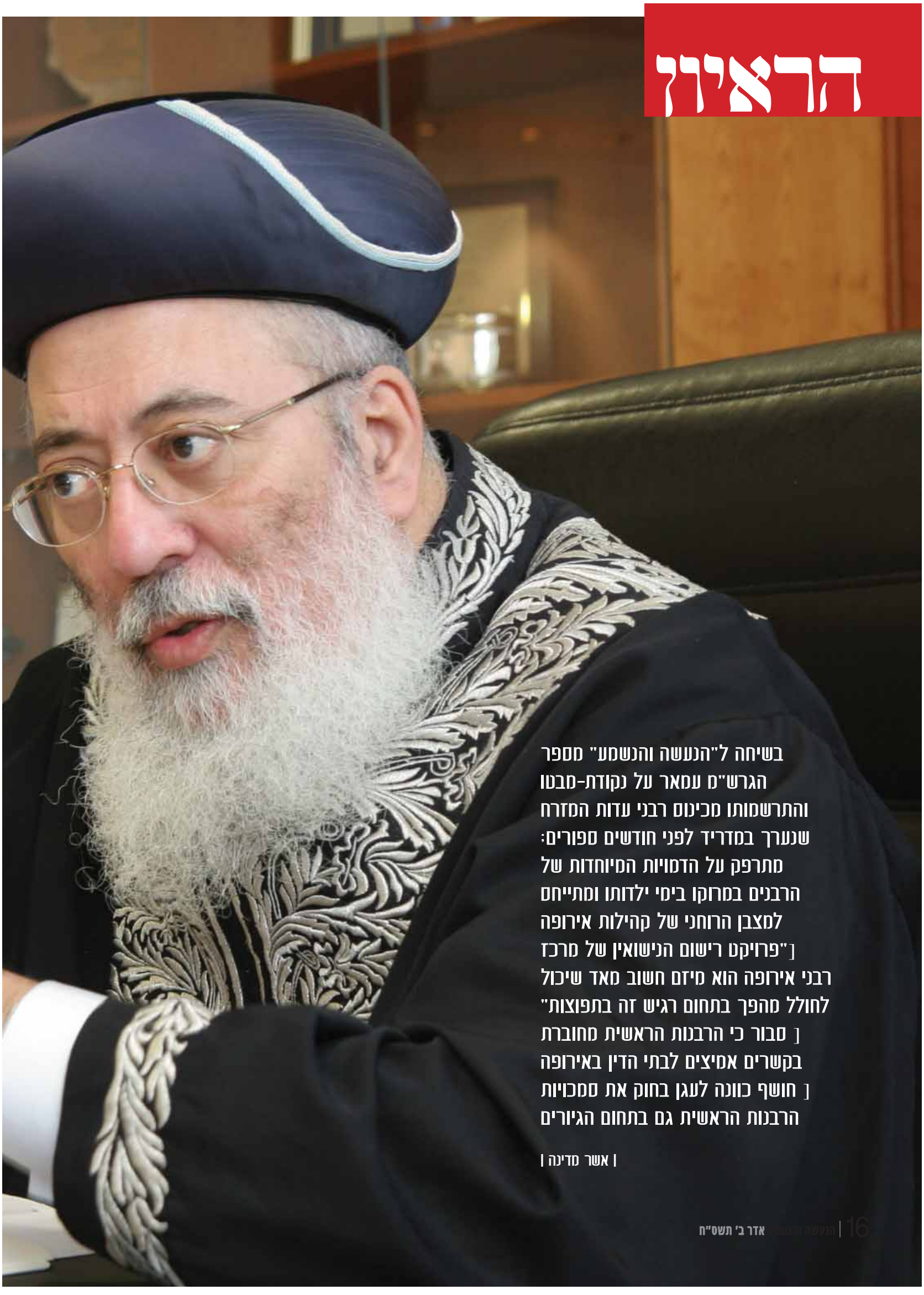

בשיחה ל"הנעשה והנשמע" מספר הגרש"מ עמאר על נקודת-מבטו והתרשמותו מכינוס רבני עדות המזרח שנערך במדריד לפני חודשים ספורים: מתרפק על הדמויות המיוחדות של הרבנים במרוקו בימי ילדותו ומתייחס למצבן הרוחני של קהילות אירופה ["פרויקט רישום הנישואין של מרכז רבני אירופה הוא מיזם חשוב מאד שיכול לחולל מהפך בתחום רגיש זה בתפוצות"] סבור כי הרבנות הראשית מחוברת בקשרים אמיצים לבתי הדין באירופה [חושף כוונה לעגן בחוק את סמכויות הרבנות הראשית גם בתחום הגיורים

| אשר מדינה |

הראשל"צ הגאון הרב שלמה משה עמאר, בראיון מיוחד ל"הנעשה והנשמע":

"יהדות אירופה התרוממה; קהילות רבות זקוקות לרבנים ברמה גבוהה"

ופעתו של הראשון לציון הגר"ש עמאר בכינוס המיוחד של מרכז רבני אירופה במדריד, שיוחדה עבור רבני אירופה הספרדיים, הותירה את רושמה המיוחד. בכינוס החגיגי – בו נטלו חלק רבני אירופה, שגרירי מדינות, בכירי ממשל, מנהל ענייני הדת בספרד ורבני אירופה הספרדיים – שימשה דמותו של הראשון לציון כעוגן הלכתי מרכזי עבור שאלות רבות המתעוררות ברחבי הקהילות היהודיות.

פנינו ללשכת הגר"ש עמאר, השוכנת בבית הרבנות הראשית בבית יהב בירושלים, כדי לשמוע את רשמיו מהכינוס רב הרושם במדריד, ונושאים נוספים העומדים על סדר יומה של יהדות התפוצות והרבנות הראשית לישראל.

◆ האם יש מקום, לדעת הרב, לכנס רבנים ספרדים, דוגמת זה שיזם "מרכז רבני אירופה"?

"כל כינוס של תלמידי חכמים וצדיקים, נאה להם והנאה לעולם ובאמת רואים שאירופה היא אחת המקומות שהרבנות מאד מאורגנת. הרבנים הפועלים בתוכה, בין אם הם הרבנים או שלוחי חב"ד, עושים עבודת קודש מבורכת. מרכז רבני אירופה המאחד במסגרתו רבנים מכל החוגים והעדות, עושה עבודה חשובה מאד. זה המקום גם להדגיש את החשיבות של פעילות הקודש שתיעשה ללא שום פניות או אינטרסים אישיים, אלא רק עבור המשימה החשובה של הפצת היהדות".

הגר"ש עמאר מפליג אחורה, אל ימי ילדותו במרוקו, ונזכר בשלוחי חב"ד מיתולוגיים שהקימו שם עולה של תורה ומוסדות חינוך, ובזכותם רבים מילדי המקום עלו לישראל ונעשו תלמידי חכמים מובהקים. "השבוע צוין חודש לפטירתו של הגאון הצדיק רבי שלמה מטוסוף זצ"ל, שהיה מראשי השלוחים במרוקו. אני הכרתי אותו משם ואף למדתי עם בנו. כל בניו למדו במרוקו. הוא היה חסיד גדול ובתוך ה"שלושים" שלו נפטר גם רבי ניסן פינסון זצ"ל, שגם הוא היה במרוקו ואחר כך עבר לטוניס ונשאר שם. היהודים הללו הראו דוגמה של מסירות נפש להפצת יהדות בתוך מקום שאינם מכירים, דאגו לאחרים, הקימו תלמודי תורה, ישיבות וסמינרים, ועוד שיעורי תורה בהיקף שלא יאומן כי יסופר. אלו דברים שצריכים להנחות את כל הרבנים והשלוחים גם היום. כי בכל מה שקשור לחינוך, הפצת תורה וחסידות, וארגון של הדברים - אין כמו חב"ד בכל העולם. את כל הדברים הללו הם עושים ללא מחלוקת, כפי הוראתו הקדושה של הרבי".

◆ מה הייתה התרשמותו של הרב מכינוס הרבנים במדריד?

"אמנם לצערי לא יצא לי להיות נוכח בכל הכינוס, אבל ממה שהתרשמתי ראיתי שזהו כינוס לשם שמים שמביא תועלת רבה".

◆ אילו דברים הרבנים הספרדים באירופה צריכים לקחת לתשומת ליבם?

"בשנים האחרונות יהדות אירופה מאד התרוממה, יש הרבה בעלי תשובה כמו בכל העולם. גם באמריקה יש התחזקות וכך גם בארץ. החיזוק הוא לא רק שלא מחללים שבת ולא אוכלים נבלות וטריפות, אלא שגם לומדים תורה וכיום יש בעלי תשובה שיודעים הלכות. לדעתי, הגיע הזמן שגם הרבנים יהיו יותר טובים, להרים את הרף גבוה יותר, שיהיו ראויים. יש רבנים מעולים מאד באירופה. היה את הרב רביבו זצ"ל בצרפת, שהיה גאון גדול ויש עוד רבים. מאידך, יש קהילות שזקוקות לרבנים ברמה גבוהה יותר. אני לא אומר חלילה להוציא רבנים מתפקידם, אבל כשבאים לבחור צריך להשתדל שיהיו רבנים בעלי רמה".

◆ הרב מקבל פניות מרבנים באירופה, שאלות הלכתיות העומדות על הפרק?

"מגיעים שאלות מכל מיני מקומות. יש ששואלים בנושא בתי כנסת, תפילה ונוסחים. יש הרבה שאלות לגבי שבת. וכמובן יש שאלות רבות בנושא גירות".

◆ כלומר, הם רואים ברבנות הראשית לישראל סמכות הלכתית?

"אני חושב שזה לא חידוש. היום עבור רוב הקהילות בעולם, גם בארה"ב וגם באירופה ובמקומות רחוקים, הרבנות הראשית היא הסמכות העיקרית, מבחינת 'כי מציון תצא תורה'. בפרט בענייני גיטין וגירות, גם הקהילות היותר חרדיות שהן לא קשורות כל כך לסמכות של הרבנות הראשית, בעניינים האלה יש שיתוף פעולה מלא. וחשוב מאד לכל קהילה ורבנות שיהיו מוכרים על ידי הרבנות הראשית. האיום הכי גדול שיכולים לעשות לרב או לבית דין הוא שאנחנו לא נכיר בהם. הוצאתי תקנות מיוחדות האומרות שאנחנו לא נכיר בשום רב או דיין, רק אחרי שייבחן אצלנו. הייתה לי מלחמה גדולה עם רבני אמריקה על זה. בהתחלה התרעמו נגדי ואמרו, וכי אתה תקבע לנו מה שאנחנו נעשה. אמרתי, חס ושלום. אני רק הודעתי מה התנאים של הרבנות כדי להכיר במי שרוצה את ההכרה. מי שלא רוצה אנחנו לא יכולים לכפות עליו. אנחנו לא מחייבים אף אחד שיכיר בנו. ובאמת יש לא מעט רבנים מאירופה וגם מארה"ב שנבחנו.

"בארה"ב למשל, ששם יש רבנות גדולה, אנחנו הולכים עכשיו על הסדר מיוחד, שיוכלו לעשות את

בחינות הרבנות בשיתוף רבנים חשובים מקומיים. כיוון שהמרחק הוא גדול והקהילות גדולות מאד לכן קשה לנו להטריח אותם לכאן. גם המבחנים לדייני חו"ל הרוצים לעשות גיטין וגירות הוא מיוחד, הרבה יותר מצומצם ממה שאנחנו דורשים כאן בארץ. המטרה שלנו היא לשקף את החומר אותו למד הדיין ולראות כיצד הוא שולט בו".

תקנות אלה התקבלו בברכה על ידי רבני אירופה, אבל יש גם שמתלוננים על כך שחויבו לעשות 'שימוש' ארבעה חודשים בארץ, שזה הליך מייגע מאד?

"עשיית 'שימוש' זה רק לגבי כתיבת גיטין. אם הדיינים ירצו לעשות שימוש באיזה מקום בחו"ל, אפשר למצוא לזה מקום. אבל בתנאי שיתאמו איתנו את המקום, שנדע שזה מקום מוכר שאפשר לסמוך עליו. בדרך כלל, בתי הדין בארץ ישראל הם הכי מובהקים בענייני גיטין. זה דבר ברור. עם כל הכבוד, אפילו הקהילות הכי חזקות לא מצויים שם מומחים כמו המומחים לגיטין שיש בארץ. זה הגיע לרמות גבוהות כי גם קיבלו מכולם. רבי רפאל אבו זצ"ל היה גדול המומחים לגיטין והיו פונים אליו מכל העולם".

◆◆◆

מרכז רבני אירופה שוקד בימים אלה על פרויקט רישום נישואין רחב היקף, שיקיף מדינות רבות באירופה וייתן תמונת מצב עדכנית לגבי כל אדם המעוניין להתגרש או להינשא. פרויקט זה אמור לשים קץ לטריטוריות הנפרדות של בתי הדין השונים באירופה, כאשר אחד לא יודע מה נעשה אצל רעהו. המגמה היא להשוות את המצב למה שקורה בארץ, בו כל הרשויות והמקומות נמצאים במחשב אחד.

◆ כיצד הרב מתייחס לפרויקט הזה של מרכז רבני אירופה?

"זה דבר חשוב מאד. בארה"ב למשל היה מצב גרוע, שכל רב קהילה או רב בית כנסת היה מגייר כאוות נפשו. כעת דרשתי שיקימו בתי דין אזוריים במקומות המרכזיים ורק בהם נכיר. וגם הדיינים שם יצטרכו להיות מוכרים על ידם. באירופה יש בתי דין מצוינים כמו בלונדון, פריז, אנטוורפן ועוד. לכן, יוזמה כמו זאת המציבה כללים אחידים לגבי רישום נישואין חשובה מאד. ישנה בעיה גדולה בנושא הזה של רישום אחיד.

"אני לוקח בכוונה דוגמה את ארה"ב הגדולה. אדם יכול להתחתן בניו-יורק, אחרי חודש הולך ללוס אנג'לס, מביא חבר שלו שיעיד שהוא לא נשוי, ומחתנים אותו עוד פעם בלי בעיה. בארץ דבר כזה לא יכול להיות מפני שהרישום כאן עובר בכל המקומות, ומגיע גם למושב הכי נידח. לכן חשוב שיהיה רישום אחיד, גם באירופה, שכל מי שנרשם לנישואין הטפסים יגיעו למרכז אחד ויעלה על מחשב וכך כולם יידעו. הרעיון הזה הוא מבורך מאד מאד, כי הוא מחזק את הרבנים עצמם, ואם אחד עושה טעות גם הטעות מתפרסמת".

◆ וזה כולל גם ספרי יוחסין?

"כל רישום שהוא, גם פסולי חיתון. אבל הכי חשוב זה מי נשוי ומי גרוש כי זה הרוב. כאן יש את המכשולים הכי גדולים. העולם לא יודע מזה כי לא מתעסקים בזה, אבל אנחנו עוסקים בזה יום יום. לכן, רב שבודק במחשב לפני שהוא מחליט, הוא חוסך לעצמו הרבה צרות. לדוגמה, לאחרונה גילינו משפחה של ממזרים, שבית הדין כאן בארץ התיר להם להתחתן. לצערי היו רבנויות שלא בדקו. פשוט התעצלו. הם ספגו ביקורת קשה והעניין בטיפול. דברים כאלה יכולים לקרות. פה זה פשיעה לא לבדוק כי הכול רשום, אבל במקומות אחרים כמו באירופה, גם אם רב רוצה לבדוק הוא לא יכול.

הוא צריך לסמוך על חוכמה אישית שלו, התעניינות וחקירה. לא תמיד זה מספיק".

◆ דווקא בנושא גיוס, המצב בארץ לא מזהיר, כאשר

"בשנים האחרונות יהדות אירופה מאד התרוממה, יש הרבה בעלי תשובה כמו בכל העולם. החיזוק הוא לא רק שלא מחללים שבת ולא אוכלים נבלות וטריפות, אלא שגם לומדים תורה וכיום יש בעלי תשובה שיודעים הלכות. לדעתי, הגיע הזמן שגם הרבנים יהיו יותר טובים, להרים את הרף גבוה יותר, שיהיו ראויים. יש רבנים מעולים מאד באירופה. היה את הרב רביבו זצ"ל בצרפת, שהיה גאון גדול ויש עוד רבים. מאידך, יש קהילות שזקוקות לרבנים ברמה גבוהה יותר. אני לא אומר חלילה להוציא רבנים מתפקידם, אבל כשבאים לבחור צריך להשתדל שיהיו רבנים בעלי רמה".

"הבעיה היא ששר המשפטים נתקל בהתנגדות קשה בתוך משרד המשפטים. שם יש פקידים שהם 'אוהבי תורה' גדולים ו'אוהבי הישיבות' והם קיררו אותו מאד. אני עדיין מנסה להשפיע עליו. אבל אילו הציבור החרדי כולו היה תופס את המעלה של הדבר הזה והיינו יכולים ללחוץ ביחד בממשלה, היינו מצליחים יותר. בגלל המחלוקת אנחנו מפסידים".

רבני קהילות בעולם לא סומכים על המינהל לגיור שיש כאן?

"היום יש לנו בעיה יותר עמוקה שהעולם לא תפס אותה. היום היה בג"צ שאסר על בתי הדין לעסוק בנושא התבוללויות, ואנשי המשפט שבמשרד המשפטים מפרשים זאת שגם לא יכולים לעסוק בגירות. כלומר, בתי הדין החשובים שלנו לא יכולים לדון בגיורים. הם אומרים שזה לא התחום שלנו. וזה רשעות שאי אפשר לתאר. הלא תמיד בכל העולם וגם בארץ, בתי הדין עסקו בגיור. אני במאבק קשה על זה, ונלחם על זה יום יום. לא מזמן ישבתי עם שר המשפטים והשר הרצוג וארגוני הנשים. הבעיה היא שהבג"צ מוביל את המלחמה נגד בתי הדין".

◆ מדוע לא לאכוף את העניין מבפנים. כלומר, שהרב כנשיא בית הדין הרבני הגדול, גם ישלוט על מינהל הגיור וימנה את הדיינים המקובלים עליו?

"ראשית, אני שולט כבר עכשיו על מינהל הגיור. כל הדיינים הנמצאים שם היום זו ירושה שקיבלתי. לא הכנסתי איש. לא דיין ולא פקיד. זה ארבע שנים שאני מנסה להוסיף דיינים, ביניהם דיינים, תלמידי חכמים מצוינים, מאחד מבתי הדין המפורסמים בארץ. שכנעתי אותם שיעבדו איתנו כדי שיהיה לתועלת, אבל האנשים שאחראים לזה מכשילים לי את זה ומעכבים את ההליכים. כבר יצא מכרז וכל פעם יש עיכובים, לכן זו מלחמה בפני עצמה.

"אני רוצה לומר, שאמנם הדיינים הנמצאים במינהל הגיור, רק לחלק קטן מהם יש כושר לדיינות ולרובם אין, אבל אלו דברים שנעשו בעבר. למרות זאת, אפשר לומר שהכל נעשה כהלכה. הם משתדלים בכל כוחם לעשות על פי הכללים".

◆ ומה עם השמועות על גיורים בסיטונאות, על עשרות אלפים בשנה?

"אין עשרות אלפים. אולי 1,500 בשנה, וזה מתוך כל הארץ. על פי רוב אפשר לסמוך על זה, אלא שאנחנו רצינו לתת לזה פנים חדשות ואווירה חדשה לגמרי. מאידך, יש מלחמה נוספת. השבוע הייתה הצעת חוק, שתאפשר לכל רבני הערים לערוך גיורים. המשמעות של זה ברורה".

◆ מה הסיבה להתנכלות שלהם, בגלל העלייה הרוסית?

"בהחלט. בגלל זה הצעתי לחוקק חוק שכל הגירות תהיה ברבנות הראשית. כיום אין חוק כזה. כל הגירות עומדת בסכנה. הכול מופקד בידי הממשלה. יכול ראש הממשלה או שר ממונה, להקים בית דין רפורמי. זו הצרה. לכן אני הצעתי בזמנו שני דברים. א. חוק ששר המשפטים מאד התלהב ממנו וגם ראש הממשלה. אבל עכשיו הייתה התנגדות דווקא מהצד החרדי. התקיפו אותי כי לא הבינו. לא שאלו אותי במה מדובר. ההצעה שלי הייתה לעגן בחוק את הגירות יחד עם חוק הגירושין והקידושין של הרבנות הראשית. לפי החוק הקיים, הסמכויות של הרבנות הראשית היא, גירושין, קידושין, נישואין וכשרות. הצעתי להוסיף מילה אחת: 'גירות'. אם החוק היה מתקבל אף אחד לא יכול היה לפגוע בזה, כמו שאף אחד לא יכול לפגוע במעמד של הרבנות לגבי נישואין וגירושין.

"כדי שהם יאותו להצעה שלי, הוספתי הצעה נוספת, לתת אפשרות נישואין לגויים שהם ללא דת, כמו למשל העולים מרוסיה. מזה עשו נגדי מהומה גדולה. במציאות זה קורה. המוסלמים מתחתנים, הנוצרים מתחתנים, הדרוזים מתחתנים, הצ'רקסים מתחתנים, ויש עוד כמה קבוצות. אלא מה, שיש את העלייה הרוסית שאין להם דת. לא נוצרים ולא מוסלמים ולא יהודים. והם לא יכולים להתחתן. אני אמרתי, אדרבא, נפתור להם את הבעיה. לכאורה זו מתנה להם, אבל זה מתנה לנו. כי הלחץ הכי גדול נגד הגירות ובעד נישואין אזרחיים כלליים זה בגלל ה-300 אלף עולי רוסיה. ומי מתנגד להצעה שלי? דווקא המפלגות שיש להם קשר לרוסים, כי הם יודעים שאם זה יתקבל הם יפסידו את כל המנדט שלהם.

"בהתחלה לא הבנתי כל כך למה התקיפו אותי. אבל היום אני רואה שיש קצת פוליטיקה חרדית פנימית, זה אתם חייבים להודות. כנראה שזה כרוך בזה. אני הלכתי עם ההצעה שלי בתמימות, בלי שום פוליטיקה".

◆ ובגלל ההתקפות הרב נטש את הרעיון?

"לא. אני עדיין ממשיך בזה. שלחתי דברים למרן הגרי"ש אלישיב בעניין. הבעיה היא ששר המשפטים נתקל בהתנגדות קשה בתוך משרד המשפטים. שם יש פקידים שהם 'אוהבי תורה' גדולים ו'אוהבי הישיבות' והם קיררו אותו מאד. אני עדיין מנסה להשפיע עליו. אבל אילו הציבור החרדי כולו היה תופס את המעלה של הדבר הזה והיינו יכולים ללחוץ ביחד בממשלה, היינו מצליחים יותר. בגלל המחלוקת אנחנו מפסידים". ◆

האם תשנה ממשלת טורקיה עמדתה בשאלת עתיד בית העלמין באיסטנבול?

פגישה שהתקיימה לאחרונה בין גאב"ד מחזיקי הדת ז'נבה, חבר נשיאות מועצת רבני אירופה לשגריר טורקיה בבלגיה עשויה להוביל לתפנית חיובית, לפיה תבוטל תוכנית החיסול של בית העלמין בו טמון ה"סמיכת חכמים" ושאר גדולי עולם

מאת מרדכי ימיני

הפעילות האינטנסיבית להצלת בית העלמין היהודי באיסטנבול שבטורקיה נמשכת במלוא העוצמה. למרות הקשיים שנערמים, מסתמנת תפנית חיובית אפשרית בעמדתה של ממשלת טורקיה אשר תביא לשימור בית הקברות ועצירת עבודות סלילת הכביש בשטחו.

כך התברר במהלך פגישה שקיימו גאב"ד ק"ק מחזיקי הדת בז'נבה וחבר נשיאות מועצת רבני אירופה הגאון רבי אברהם יפה שלזינגר ושגריר טורקיה בבריסל מר פואד טנלאי. בפגישה השתתפו גם ר' לוי מטוסוב, איש הקשר לראשי מדינות אירופה שתיאם את הפגישה ומנהל אגף קשרי החוץ במרכז רבני אירופה ר' יוסף קורניק.

הגר"א יפה שלזינגר, המשמש בתפקיד יו"ר אגף בתי עלמין במועצת רבני אירופה, הציג בפני השגריר הטורקי תיק עב-כרס עם מסמכים ותצלומים משטח בית הקברות, המעידים על החורבן וההרס המבוצע בו באישור ממשלת טורקיה. הרב שלזינגר העמיד את מר טנלאי על חומרת העניין של כבוד המת, ושלל מכל וכל "פתרונות" של פינוי עצמות מהאתר.

בפגישה הובעה זעקת העם היהודי נוכח חילול בית הקברות בו ספונים-טמונים גדולי האומה, אדירי התורה, בהם בעל ה"סמיכת חכמים", שעל ציונו הק' העתירו באחרונה יהודים רבים בתפילה לישועת הכלל והפרט. בין המתפללים היה הרה"צ רבי יצחק מאיר מורגנשטרן והאדמו"ר מרחמס־טריווקא שהגיעו למקום בראש קבוצת חסידים גדולה.

השגריר הביע תדהמה ממראה עיניו. לדבריו, לא ידע עד הפגישה על שערוריית בית הקברות הפוגעת ברגשות יהודים מכל העולם. הוא הודיע כי יעביר בדחיפות את מחאתו של הרב שלזינגר לראש ממשלת טורקיה, ובמקביל יפעל להזמנה רשמית של ממשלת טורקיה את הרב שלזינגר לאתר בית הקברות, כאשר למקום יופיעו כל הגורמים הממשלתיים הנוגעים בדבר, מתוך מגמה למציאת פתרון שיפסיק לאלתר את הפגיעה האנושה בבית העלמין העתיק.

כמו כן הובעה דרישה שבבתי העלמין חוסקוי, קוסקונז'וק, אורטקוי [בתי העלמין העתיקים בטורקיה] שלא יקברו במקום כלל, אלא שייסגרו באופן מוחלט לקבורה ויוכרזו כאתרים קדושים היסטוריים לעם היהודי לדורותיו.

יצוין, כי השיחה בין הגר"א יפה שלזינגר והשגריר בבריסל קלחה בשפה הצרפתית ובאווירה חמה וידידותית. הרב שלזינגר ציין את שיתוף הפעולה הפורה עם ארגון "אתרא קדישא", שהעלתה לראשונה את נושא בית העלמין באיסטנבול על סדר היום הציבורי והביע תקווה כי גם נציגי הארגון ישתתפו בפגישה עם נציגי הממשל.

בטכס צנוע ומרגש צוין מלאת 35 שנה לכהונת הגר"א יפה שלזינגר כגאב"ד מחזיקי הדת ז'נבה

מרדכי ימיני

השבוע מלאו 35 שנה מאז נבחר הגאון הרב אברהם יפה שלזינגר שליט"א לרבה של קהילת מחזיקי הדת בז'נבה.

לציון המאורע התאספו אנשי הקהילה לכבודו של רבם הנערץ, כדי להביע כבוד והערכה למי שנושא בעול הקהילה במשך עשרות בשנים. בטכס נשאו דברים ראשי הקהילה, אשר העלו על נס את תרומתו הגדולה של הרב לקידום ענייני הקהילה בכל התחומים.

יצוין, כי בעת עלותו על כס הנהגת הקהילה, לפני 35 שנה, חלש הרב שלזינגר על קהילה גדולה ונכבדה, בה היו חברים גדולי תורה, חסידים ואנשי מעשה. במרוצת השנים הלכה הקהילה והצטמקה. פעילותו של הרב לא נותרה בתחומי קהילתו בלבד, אלא מצודתו פרושה על פני מדינות וארצות רבות מהן משגרים אליו שאלות הלכתיות. תשובותיו הרבות שכתב נאספו כעמיר גורנה ונדפסו בשמונת חלקי ספריו הנודעים שו"ת באר שרים, שקנו לעצמם מקום של כבוד באוהלי תורה.

כיום מחלק הגר"א יפה שלזינגר את עיתותיו בין הקהילה השוויצרית לבין קהילת "בצל החכמה" בירושלים. בבית המדרש שהקים על שם חותנו הגדול גאב"ד וינה הגאון רבי בצלאל שטרן זצ"ל, מוסר הרב שיעורים מעמיקים בהלכה ובאגדה, בפלפול ובסוגיות הש"ס לתועלת ציבור הלומדים.

סיפורה של מגילה

בשנת תר"ע בעיירה סוויקה על גבול רוסיה-פולין קראו את מגילת אסתר. באותן דקות ממש נאנקה ל. פישר מכאבים במיטתה. כשענתה אמן למשמע הברכה, היא ידעה כי עשתה את הדבר הנכון [סיפור גבורה בלתי רגיל של נערה יהודיה אמיצה.

ש. פכטר

"אמא מזל טוב, הנכדה שלך התארסה!", שמעתי את קולה של בתי מעבר לקו.

בתי מתגוררת בארץ ישראל והתקשרה לבשר לי כי נכדתי הבכורה התארסה.

"מזל טוב", עניתי לה בהתרגשות ומיהרתי לשאול , "מי החתן?"

"הוא בן למשפחה חשובה ממשפחת פישר". לא איחרה התשובה להגיע.

ברק היכה בי. "פישר?"

כשש. שניד מספרת את הסיפור עיניה בורקות. המשפט הנדוש "עולם קטן", מתחיל לקרום עור וגידים.

"באותו רגע נזכרתי בסבתי ל. פישה. אשה שבזכותה קראו את מגילת אסתר בשנת תר"ע (1910) בעיירה סוויקה על גבול רוסיה-פולין".

תחילתו של הסיפור מאות שנים אחורנית, בעיירה היהודית סוויקא.

ל. פישר דפקה בדלת ביתו של ר' אהרון ויגל. הדלת נפתחה על ידו.

-"כן?"

ר' אהרון ויגל עשיר העיירה פתח את הדלת, ומולו ל. פישר, ליבו התמלא חמלה.

ל. רק בת 19, וזה חצי שנה מאז בעלה נסע ועדיין לא שמעה ממנו, היא נותרה בביתה, מגדלת את בנה בן השנה בגפה, בעוד בעלה נסע לחפש את מזלם באמריקה.

"אנחנו רעבים", אמרה לו. בקולה צליל של תחינה.

"כולם רעבים, מצב האוכל בכי רע", ענה הגביה.

"לא באתי לבקש אוכל, באתי להציע לך עסקה", התריסה לעומתו.

עיניו נפערו בשאלה.

"אני מוכנה להסתכן ולעבור את הגבול כדי לקנות מזון רב ככל האפשה. אביא לכם ולנו מוצרי מזון אך אין לי כסף לרכוש אותם , אתה תספק את הכסף ואני אספק סחורה לשנינו".

ר' אהרון ויגל הביט בנערה הצעירה מולו שנחישותה הותירה בו רושם עז.

"יש לי בקשה נוספת: עוד מעט פורים, יש לי משפחה מעבר לגבול שמחזיקה ברשותה מגילה שלי , תהיי מוכנה להביא את המגילה?!" החליט ר' אהרן לנצל את ההזדמנות שנקרתה בפניו.

ל. פישר הנהנה בראשה לאות הסכמה.

בתוך דקות נח בידה סכום גדול של כסף. ל. פישר החלה להתכונן. ראשית רכשה בד עבה. במשך יומיים תפרה שמלת אוהל רחבה. בחלק הפנימי של השמלה – עשרות כיסים שיכילו מוצרי מזון רבים ככל האפשר, בשר מעושן ועוד... היא עמדה מול המראה והביטה בדמות הצנומה שנראתה מגוחכת מעט עם שמלת האוהל מעליה. שימי הקטן החל לבכות. היא מהרה להרגיע אותו. בעודה מנענעת את העריסה נזכרה בבעלה אברהם, ועיניה נתמלאו דמעות.

אביה עסק במקצועו כעורך דין נחשב באירופה, אך נפטר בפתאומיות בגיל צעיר מאד. בן עשרים ושמונה היה במותו, כשהוא מותיר אחריו את אשתו אלמנה.

לגעת בהיסטוריה

פרקים מהסדר היהודי באירופה

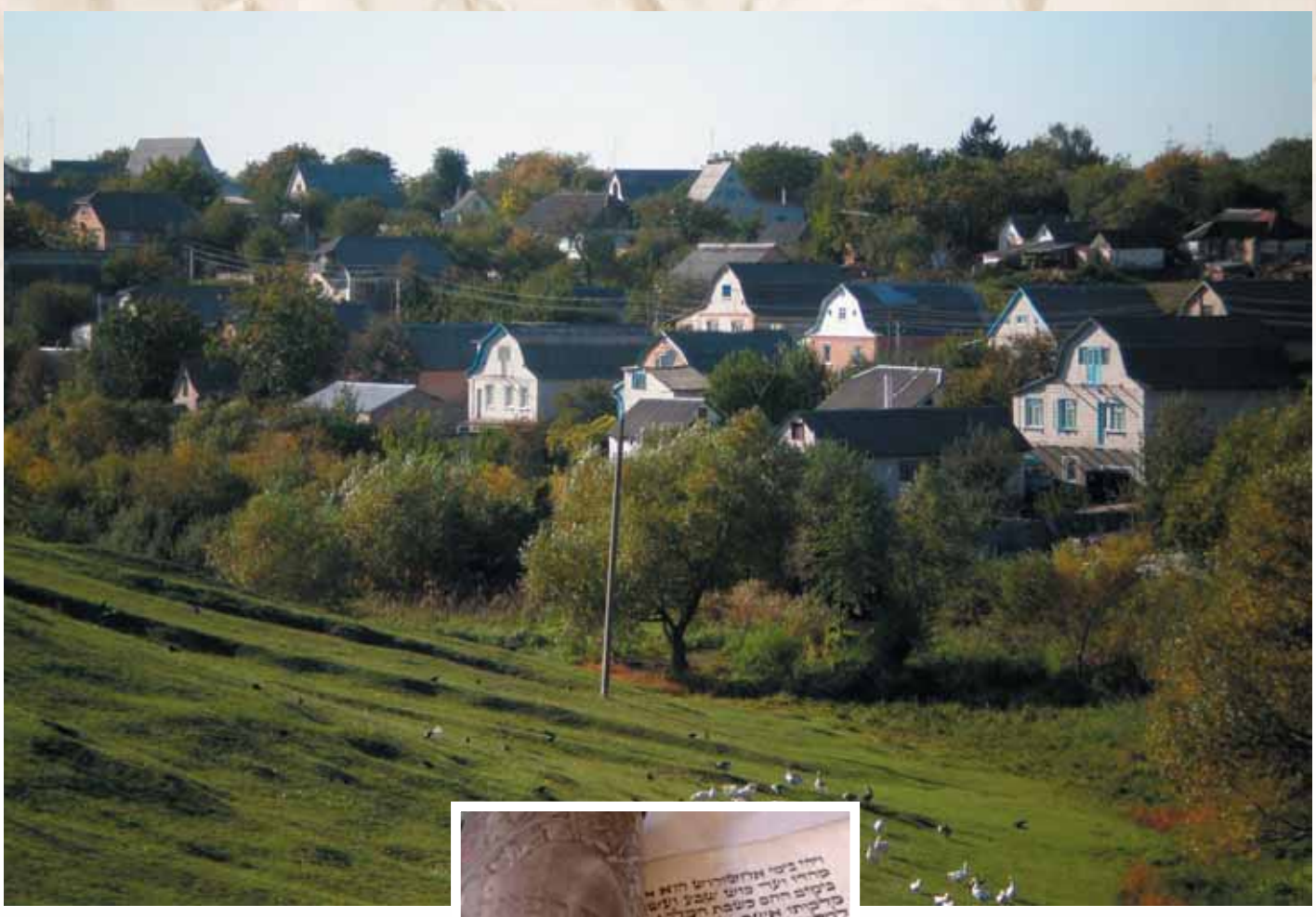

היא נישאה בשנית ועקרה לעיירה סוויקה על גבול פולין–רוסיה, שם גידלה אותה.

בהגיעה לפרקה נישאה לבחור אברהם פישר. הורי חתנה נתנו להם חממת פרחים ממנה התפרנסו בכבוד. בעלה לא היה עוזב לאמריקה לולא המכה שניחתה עליהם.

ימים קשים באו עליהם, הבולשביקים במקום מגוריהם הציבו בפניהם עובדות, או שימכרו להם את חממת הפרחים או שהחממה תוחרם ותילקח מהם בכוח.

אברהם מכר את החממה. ואז נפלה ההחלטה: "אני נוסע לאמריקה ושם אמצא מקום מגורים ואשלח להביא אותך ואת שימי הקטן".

רוב הכסף ממכירת החממה שימש לקניית פספורט.

כשנפרדו בדמעות, השאיר לה סכום כסף שנותר והבטיח שעד מהרה יתאחדו כמשפחה.

בחצר ביתם גדלו ירקות מהם ניזונו. הכסף אזל במהרה והקשיים נערמו בזה אחר זו.

הבדידות אכלה אותה. הרעב – עוד יותר. קשה היה להשיג מזון, באותו זמן זה היה בלתי חוקי להעביר מזון מעבר לגבול. מי שנתפס נענש קשות.

שימי נרדם, ול. התנערה מהמחשבות המעיקות שאפפו אותה.

היא חייבת לצאת לדרך. לבושה בשמלת האוהל העבירה את שימי לבית דודתה ויצאה לדרך.

קור עז קידם את פניה כשעלתה לרכבת. בידיה ניירות מזויפים.

הדרך לפולין עברה בשלום, מלבד מבטים בודדים שנשלחו לעבר דמותה ששידרה עליבות, לא משכה תשומת לב מיוחדת.

ל. הגיעה בשלום, ומיד פנתה לכתובת שנתן בידה הגביה. הם קיבלו אותה בחמימות, היא שטחה בפניהם את בקשתו של גביר העיירה, הם נענו ברצון, ומיהרו להביא את המגילה, את המגילה עטפו במספר עטיפות ואיחלו לה הצלחה לא לפני שלקחו אותה לשוק השחור, שם רכשה מאה קילו מזון. שעות של עבודה עברו עליה עד שהצליחה לסדר את האוכל בתוך הכיסים הפנימיים.

"סבתא תמיד ספרה לי על כך בהומור–מה", מספרת ש. שניד.

"התנודדתי כמו ברווז, הכל היה כל כך כבד, במחשבה לאחור איני יודעת מהיכן שאבתי אומץ", כך ספרה ל. פישר, לימים, לנכדתה ש. שניד.

אולי היא לא הבינה מהיכן האומץ , דבר שלא מנע ממנה להמשיך. בהליכה מאומצת, היא הצליחה לעלות על הרכבת חזרה, מקווה כי ייחסו את מראיה למצב מיוחד.

"והנה הגענו לתחנת מעבר. חיילים רוסים רבים מהרגיל עלו לרכבת והתחילו לעבור בקרונות. הם בדקו בקפדנות כל שקית וכל כיס. והנה מצאו אדם שהבריח קופסה קטנה אחת. החיילים ציוו עליו לעמוד באמצע הקרון ולעיני כולם ירו בו למוות. היריות המשיכו; הם ירו ללא רחמים".

"גופי רעד. מאה קילו שעלי לא הותירו בי ספק כי דיני נחרץ למיתה באופן ודאי. חשבתי על אברהם בעלי, על הורי הזקנים, על שימי הקטן שלי. ואז בהחלטת פתע תפסתי בחוזקה את מגילת אסתר בין אצבעותיי. ידעתי שאין לי הרבה זמן. החיילים מתקרבים לקרון בו ישבתי. הרכבת נסעה במהירות גבוהה. התקרבתי לפתח: "בזכות מרדכי היהודי, בזכות אסתר המלכה..." צעקתי ועם המגילה בידי. ומאה קילו מזון רך על גופי, קפצתי החוצה.

"התגלגלתי במדרון, כשמאות המוצרים גורמים לי לחבלות חזקות. כשנעצרתי מנפילתי, הכאבים היו עזים. הכרחתי את עצמי לקום, זחלתי מטר ועוד מטר, כשכובד הדברים שעלי מקשה את הזחילה. בשעות לילה הגעתי לגבול ובחסות האפילה הצלחתי לחצות אותו בלי שנעצרתי". ש. שניד מתרגשת כשהיא משחזרת את מלותיה של סבתה.

ל. פישר הצליחה לחזור לעיירה. במשך חודשים שכבה במיטתה ללא יכולת תזוזה. כל גופה חבול במכות יבשות, שכללו מספר צלעות שבורות וסדקים בעצמות. שימי הקטן לא הבין מה קרה לאמא שלו ולמה דודתו צריכה לטפל בו.

היא שכבה במיטה כשגביר העיירה הגיע עם מניין אנשים להקריא לה את המגילה. "בזכותה זכינו לקרוא ממגילה כשרה, מגיע לה לשמוע".

דמעות התגלגלו במורד לחייה, הכאב התעמעם כששמעה את המילים. בליבה נשאה תפילה שגם לה יתרחש נס והיא תתאחד עם בעלה.

האוכל הספיק לתקופה ארוכה יחסית. החודשים הצטרפו לשנים ורק אז שמעה לראשונה מבעלה אברהם.

"והנה הגענו לתחנת מעבר. חיילים רוסים רבים מהרגיל עלו לרכבת והתחילו לעבור בקרונות. הם בדקו בקפדנות כל שקית וכל כיס. והנה מצאו אדם שהבריח קופסה קטנה אחת. החיילים ציוו עליו לעמוד באמצע הקרון ולעיני כולם ירו בו למוות. היריות המשיכו; הם ירו ללא רחמים"

המסר הגיע אליה כי הכרטיסים בדרך. ל. לא ידעה את נפשה מרוב אושר.

הנסיעה באונייה עברה באיטיות מרגיזה. שם באמריקה זכו משפחת פישר לאיחוד מחודש. הם רכשו חנות ממתקים, אברהם למד ומכר בחנות, ו. תפרה מעילי גשם עד שהמשפחה התרחבה. והיא התמסרה לגידולם של בנה ובתה שנולדו.

"אני הייתי נכדתה הראשונה של סבתא ל.. באמריקה סבתא הייתה דמות שונה, שייכת לעבר. במסיבת הסיום שלי לא הזמנתי אותה, והיא לא ויתרה. באמצע ההרצאה של המנהלת, דמות עטויה במטפחת וסל גדול בידה עלתה על הבמה והתיישבה לצידם של כל מורותיי. ממקום שבתי ליד אימי ראיתי את הסבתא שלא הסכימה לוותר. לא אז, ובטח לא עכשיו. התביישתי בעצמי. סבתא נופפה לעברי ואני חייכתי. עליתי לבמה ומשכתי אותה לשבת לצידי.

מדי פורים התאספנו כל המשפחה וקראנו מגילה בזמן שסבתא היתה מספרת את המגילה הפרטית שלה. בשנת 74' סבתא אישה חזקה וגאה חלתה. לאחר שלושה חודשים קשים בהם לא שמענו תלונה אחת על סילה, החזירה את נשמתה לבורא, מותירה אחריה נכדים ונינים שלא שוכחים אותה.

"כשסבתא הגיעה באונייה לאמריקה החליטו הפקידים משום מה ששם משפחתה יהיה וישינסקי. היא לא התווכחה עם הפקידים וקבלה את השם החדש בצייתנות. שם המשפחה - פישר, נשכח במשך השנים".

ש. שניד מתקשה להסתיר את התרגשותה: "עכשיו כאשר שם המשפחה המקורי פישר חזר אלינו בדלת האחורית, חשתי חובה להעלות על הכתב את מעשה גבורתה של ל. פישר. וכל אימת שתקראו במגילה תזכרו את אותה קריאת מגילה שנשמעה בזכותה של נערה יהודייה אמיצה". ◆

ר' טוביה שורצמן

ברכות מאליפות

נשגר קדם מרנן ורבנן הרבנים הגאונים, יושבי על מדין
קהילות הקודש לרגל השמחה השרויה במעונם, ה"ה

כ"ק **אדמו"ר מויז'ניץ** שליט"א
נשיא מועצת גדולי התורה
לרגל חתונת נינו
נכד לחתנו
מעכ"ת הגאון הרב **מנחם ארסטנר** שליט"א
ראש ישיבת ויזניץ
נכד מעכ"ת הגאון הרב **אליהו שטרנבוך** שליט"א
הרב הראשי דק"ק 'מחזיקי הדת' אנטווערפן
בן לבנו הגאון הרב **ברוך שטרנבוך** שליט"א
רב קהילת חסידי ויז'ניץ בברכפלד

מעכ"ת הגאון הרב **אלחנן היילפרין** שליט"א
נשיא התאחדות קהילות החרדים לונדון
וגאב"ד בית שמואל - רדשמילא בגולדרס גרין
לרגל חתונת נינו
נכד לבנו הגאון הרב **יצחק ליבוש היילפרין** שליט"א
רבה של רמות, עיה"ק ירושלים ת"ו
בן לנכדו הגאון הרב **נפתלי היילפרין** שליט"א
רב דחסידי טשערנוביל בעיה"ק ירושלים ת"ו

מעכ"ת הגאון הרב **חיים יוסף דוד וייס** שליט"א
אב"ד דק"ק סאטמר באנטווערפן
לרגל חתונת נכדתו
בת לחתנו הגאון הרב **חיים אריה שפיץ** שליט"א
ראש ישיבת 'עץ חיים' ווילרייק
עם נכד מעכ"ת הגאון **הרב אפרים פדווא** שליט"א
גאב"ד קהילות החרדים בלונדון

הגאון הרב **דוד רובינשטיין** שליט"א
בן מעכ"ת הגאון הרב **אליהו אלתר רובינשטיין** זצוק"ל
גאב"ד דק"ק מחזיקי הדת אנטווערפן
לרגל היכנס הבן-הנכד בעול תורה ומצוות

מעכ"ת הגאון הרב **ירמיה מנחם כהן** שליט"א
אב"ד פאריז
יו"ר אגף גיטין וחבר נשיאות מועצת רבני אירופה
לרגל אירוסי נכדו

מעכ"ת הגאון הרב **שלמה דובער פנחס לאזאר** שליט"א
רבה הראשי של רוסיה ויו"ר ועד הרבנים
בחבר העמים
וחבר מועצת רבני אירופה
לרגל היכנס בנו בעול תורה ומצוות

הגאון הרב **משה אריה במברגר** שליט"א
רבה של מץ, צרפת
לרגל נישואי בנו

הגאון הרב **חי עמרם** שליט"א
דיין ומו"ץ במרסי
לרגל הולדת הנכדה

הגאון הרב **ברוך מיערס** שליט"א
רבה של סלובקיה
לרגל הולדת הבת תחי'

יזכו לרוות מהם ומכל יוצאי חלציהם רוב נחת מתוך בריות גופא ונהורא מעליא כל הימים
המברכים בכל לב, ההנהלה

ירושלים של הונגריה

ש. פכטר

כש-א' טיילה בין המצבות, הלב שלה דפק. מטרה אחת עמדה לנגד עיניה: למצוא את הקבר של אבי סבה.

א' ל', גנאולוגית במקצועה, החליטה כי הפעם, לשם שינוי, היא תתמקד במשפחתה שלה. אם עד היום היא עבדה בשביל אחרים, הרי שהגיע הזמן לעשות לביתה.

כל המסמכים הישנים הובילו אותה אל בית העלמין במאקאווא. היא טיילה בין הקברים וריח העבר מלווה אותה. המצבות עמדו שם דוממות, כל מציבה מספרת את הסיפור שלה. עיניה חלפו על פני האותיות השחורות. היא מחפשת את קבר אבי סבה, והיא ידעה כי היא תמצא אותו.

היא התעכבה לקרוא את השמות המופיעים על המצבות. כגנאולוגית עיניין אותה לגלות שמות עלומים.

אם היא לא תמצא את השם אותו היא מחפשת בבית העלמין הזה, ישנם שניים נוספים.

היא חזרה משם עם מבוקשה, כשמצאה את המצבה התרגשה. "רצון של שנים הגיע על סיפוקו". הביקור במאקאווא השלים פאזל בתמונה המשפחתית שלה.

ההשכלה השתלטה

העיר "מאקו", ובלשון היהודים: "מאקאווא", שוכנת בדרום הונגריה, סמוך לגבול המשותף עם רומניה. נוכחות יהודית נרשמה במקום לפני כחמש מאות שנה. ישנן הוכחות לנוכחות יהודית גם קודם לכן. בשנת תק"ל התגורר במקום מלמד דרדקי שלימד תלמידים.

אפשר גם למצוא כי לפני כארבע מאות שנה כתב "הנודע ביהודה" מכתב לקהילת מאקאווא.

העיר הפכה לשם דבר לאחר שהגיע אליה בעל ה"יריעות שלמה", הגה"ק רבי שלמה זלמן אולמן זצ"ל. הוא ניהל במקום ישיבה גדולה ששמעה יצא למרחוק.

במשך שנים פסעו בני הקהילה בדרך ישראל סבא. לצערם של בני המקום, ההשכלה לא פסחה על קהילתם. המשכילים הרחיקו לכת ובקשו מהשלטונות להדיח את רבם.

בשנת תרכ"ג לאחר שנסתלק בעל ה"יריעות שלמה", ושש שנים לאחר מכן, הקהילות התפלגו, כשהנאו־לוגים-המשכילים פרשו והקימו בית כנסת חדש שנחרב בשואה. במקביל, יראי ה' המדקדקים בקלה כבחמורה, התארגנו לעצמם עם מוסדות משלהם ובית עלמין חדש.

עדת יראים והנאולוגים

גורלו של בית העלמין במקום היה בידיהם של הנאולוגים. בשנת תרע"ג הוכתר הרה"ק רבי משה פארהאנד בעל ה"אהל משה", לכהן כרבם של קהל היראים, הוא המשיך לשאת את גאוות הקהילה, ולהרביץ תורה בישיבה הגדולה בה למדו מאות בחורים ממנה יצאו גדולי תורה רבים.

בתקופתו, בקשו הנאולוגים להרוס את בית העלמין

גאב"ד מאקאווא שליט"א. לימינו גאב"ד מחזיקי הדת בז'נבה הגר"א יפה שלזינגר שליט"א

ציוני קודש

העיר "מאקו", ובלשון היהודים: "מאקאווא", שוכנת בדרום הונגריה, סמוך לגבול המשותף עם רומניה. נוכחות יהודית נרשמה במקום לפני כחמש מאות שנה. העיר הפכה לשם דבר לאחר שהגיע אליה בעל ה"יריעות שלמה", הגה"ק רבי שלמה זלמן אולמן זצ"ל. הוא ניהל במקום ישיבה גדולה ששמעה יצא למרחוק. בתקופה מאוחרת יותר התפלגו הקהילות. הנאולוגים בקשו להרוס את בית העלמין הישן של הקהילה. מלחמה מרה פרצה בינם לבין הרב. היסטוריה מרתקת של בית עלמין יהודי השמור עד עצם היום הזה

הישן של הקהילה. מלחמה מרה פרצה בינם לבין הרב.

"אנחנו דבקים בתוכנית שלנו", הודיעו לו. ואילו הרב יצא למלחמה בידיעה שחילול בית העלמין הוא עבירה חמורה וקשה מאין כמוה.

המזימה האיומה שלהם איימה על שלוות נפשם של תושבי המקום החיים ולהבדיל המתים.

"אם תעזו לגעת בבית העלמין בו קבורים קדושים, רעה תהיה אחריתכם", הזהיר אותם הרב שוב ושוב. למרות המלחמה הקשה שהתעוררה בינם לבין הרב, הם לא הרימו ידיים והחליטו כי הם לא מוותרים.

הם התעלמו מדבריו הקשים של הרב והמשיכו בתוכניתם המקורית.

רק לאחר שנגשו אל המלאכה, ושלחו ידם להרוס – דברים משונים ורעים באו עליהם. כל מי שניסה לחרוש באדמת בית העלמין, מת. הבהלה גברה, אפילו הם הבינו בשכלם העקום כי כדאי להם להפסיק. אחרת, רע ומר יהיה גורלם.

בית העלמין נותר על מקומו.

מי שעוקב אחר מצב בתי העלמין, הוא יו"ר הוועד העולמי של קהילת מאקאווא הרב דוד מרגלית, שבשנים האחרונות מקדיש ימים ולילות לשיפוץ ושיקום המוסדות היהודיים במקום.

"הגענו לשם בשנות השמונים ומצאנו בתי קברות עזובים ונטושים", מספר הרב דוד מרגלית על הדרך הארוכה שעשו עד הנה.

"הדבר הראשוני אותו בקשנו לשפץ ולתקן היה בית הקברות", הוא ממשיך לשחזר ומספר כיצד סבלו מגילויי אנטישמיות כשביקשו לשקם את בתי העלמין. "הגענו לשם עם קסקטים על הראש כדי שלא ישימו לב לעובדה שאנחנו עובדים בשטח. לאחר שראינו כי לא נקבל תקציבים מהממשל ההונגרי, התחלנו לאסוף תרומות ובנינו את הגדר. בשנת תשנ"ד הושלמה בניית הגדר שהציבה עובדה בפני כולם, גרמה למודעות של המקום וצמצמה את הקשיים לבקר במקום".

במקביל לשיפוץ בתי העלמין, התחלנו בסדרת מגעים ופגישות עם אנשי הממשל בהונגריה, עד שבשנת תשנ"ה הסכימה הממשלה ההונגרית להכריז על בית המדרש כ"אתר היסטורי". הפרלמנט ההונגרי אישר במקביל תקציבי שיקום בסך מיליוני פורינט, הוא מספר.

אדריכל מבית המלוכה

כאמור, לאחר ששיקמו את בתי העלמין נגשו אל המשימה הבאה: שיקום ושיפוץ בית הכנסת שבמקום. בתקופת מלכות החסד של הקיסר המפורסם פרנץ יוז'ף בהונגריה, שטחו בפניו בקשה כי יקצה ליהודים שטח לבניית בית כנסת. משום מה, הוא נעתר לבקשה, ויתרה מזאת, הוא שלח אדריכל מטעם בית המלוכה שבנה להם בניין מדהים ביופיו עם עיצוב נדיר.

לפני כחמש שנים נערך טקס חנוכת הבית מרשים ומרגש במאקאווא, לאחר שסיימו לשפץ את בית הכנסת המפואר והעתיק. בטקס המרגש השתתפו

נפטרה היהודייה האחרונה מקהילת מאקאווא

לפני שנה נפטרה ונקברה בבית העלמין האורתודוכסי היהודייה האחרונה מנשות קהילת מאקאווא.

קהילת מאקאווא הוגלתה ביחד עם האדמו"ר הגאון הקדוש רבי משה נתן נטע לעמבערגער זצ"ל רבם האהוב אל מחנות ההשמדה בטריזנשטט , גם באותם ימים קשים המשיך את עבודתו המסורה.

באופן פלאי נצלו חלק נכבד מבני הקהילה, לאחר שרבם הנערץ ה"אהל משה" זי"ע ברכם כמה ימים לפני הסתלקותו בברכה מיוחדת, שיעשה הכל בשמים עבור בני קהילתו. לאחר השואה הנוראה, חזרו הניצולים אל מאקאווא וניסו להקים את הקהילה מחדש, רבם חזר איתם, הרב חידש את הישיבה והמשיך להרביץ תורה בצעירים,

בשנת תשי"ב, לאחר שרבים מבני הקהילה עזבו, עלה לארץ ישראל וקבע את מושבו בעיר קרית אתא.

שם הקים ישיבה ומוסדות לתפארת הנמצאים כיום בפריחה ושגשוג בהנהגת בנו כ"ק הגאב"ד ממאקאווא שליט"א.

מרכזים של חסידות מאקאווא קיימים גם היום בקרית אתא, ירושלים, אלעד, בני ברק, ובארה"ב.

באשדוד הקימו בית כנסת שהוא העתק מושלם לבית המדרש בהונגריה.

במאקאווא המקורית מתגוררים כיום כמה עשרות יהודים בלבד, מוקפים באוכלוסייה גויית גדולה.

משלוחי בשר כשר נשלחים אליהם מבודפשט. היהודים גאים בבית הכנסת המפואר, ההיסטורי, ששוחזר למענם, והסטודנטים במקום זוכים לפעילות יהודית שוטפת. מלבד זאת ישנם כינוסי יהדות דו-שנתיים ובין לבין מרווים היהודים את נפשם בחומר יהודי המודפס עבורם בהונגרית.

המוסדות היהודיים במקום כוללים בית מדרש, בית כנסת, בניין הכנסת אורחים, מקווה טהרה ובתי עלמין יהודים.

המבקרים, התיירים, המטיילים, ובני משפחות שמחפשים את שורשיהם זוכים ליחס חם ולשירותים להם הם נזקקים.

אפשר להבין מדוע הכינוי של מאקאווא הוא "ירושלים של הונגריה".

מלבד רבנים חשובים, גם נציגים בכירים מהממשלה ההונגרית.

לראשונה מזה שנים, נערכה שבת בהשתתפות מאות אורחים.

בית העלמין הראשון, אותו הוא מכנה בית העלמין הקדוש על שם הרב הקדוש הקבור שם. רבי אברהם צבי ראבינשטיין זי"ע תלמידו של החוזה מלובלין. "מספרים כי עמוד אש עמד שם ובער במשך מספר שנים, עמודה דנהורא, היו שניסו לכבותה אך היא המשיכה לבעור כנר תמיד עד שנכבתה מעצמה". הרב דוד מרגלית מספר כי רבים מהפוקדים את המקום מעידים על ישועות גדולות להם זכו.

"זהו בית הקברות הראשון ששוקם, הזקנים סיפרו לנו כי בזמן שנחתה צרה על העיר היו באים ומתפללים על קברו. בית הקברות היה הרוס לגמרי, מה שידוע לנו כי בזמנו שטף שיטפון את בית העלמין, והקברים כוסו בשכבות חול. עד היום לא ברור כמה קברים היו שם בדיוק. כיום המקום מגודר בגדר המתנשאת לגובה של שלוש מטר.

בבית העלמין החדש קבור הרה"ק בעל ה"אהל משה" זי"ע. הוא נקבר בבית העלמין אותו הקים לאחר הפילוג עם הנאולוגים. במקום הוקם אהל חדש מעל ציונו הק' הידוע כמקום סגולה וישועה, כמו שכתב בצוואתו "כל מי שיבוא על קברי אסייע בידו".

כיום פוקדים את בתי העלמין מבקרים רבים. אסתר היא אחת מעשרות אנשים התרים אחר בן משפחה. כולם מחפשים עדויות, סימוכין, ואם אפשר – קבר שאפשר לפקוד אותו.

אנשים רבים שמגיעים לכאן, מצליחים היום לזהות ולמצוא קברים של בני משפחתם.

אין ספק כי שיקום ושמירה על בתי העלמין הם הגורם העיקרי לכך.

עלילת רצח נוראה

בבית העלמין השלישי מסתתר מעשה נפלא, הסיפור מיוחס לקברו של "הקדוש" רבי דוד ב"ר נפתלי הערץ הי"ד שמסר את נפשו כדי להציל את אחיו מעלילות רצח על קידוש השם. נינו של רבי דוד הערץ סידר את הקבר. אפשר להבחין בכיתוב על האבן. #פ.נ. איש קדוש שהיה מסור נפש על קידוש השם#.

"קבלתי טלפון מאדם מבוגר שסיפר לי את הסיפור", מספר הרב דוד מרגלית את אחד הסיפורים ההיסטו־ריים שלעיתים נדירות מוצאים להם אסמכתא.

"בתור ילד", סיפר הזקן, "התפללתי בבית הכנסת, ואני זוכר את המקרה, אני חייב שתברר לי את מקור הסיפור". "המדהים ביותר קרה", הרב מרגלית נזכר בקטע – גזיר עיתון שהגיע מהארכיון שמאמת את הסיפור, ובו כתוב:

"קבוצה של רוכלים שהסתובבה בין הכפרים והעיירות הייתה בדרכה מ"פלדאק" ל"מאקו", לפני המרכבה שלהם נעה מרכבה עמוסה בהרבה סחורה ומעל הסחורה ישבו מספר אנשים.

המרכבה עם הסחורה התנהלה לאיטה בדרך והנה האנשים שבתוכה החלו לריב. עד מהרה הפכה המריבה

צה"ק של הרה"ק בעל ה"אהל משה" זיע"א

"אם תעזו לגעת בבית העלמין בו קבורים קדושים, רעה תהיה אחריתכם", הזהיר אותם הרב שוב ושוב. למרות המלחמה הקשה שהתעוררה בינם לבין הרב, הם לא הרימו ידיים והחליטו כי הם לא מוותרים. הם התעלמו מדבריו הקשים של הרב והמשיכו בתוכניתם המקורית. רק לאחר שנגשו אל המלאכה, ושלחו ידם להרוס - דברים משונים ורעים באו עליהם. כל מי שניסה לחרוש באדמת בית העלמין, מת. הבהלה גברה, אפילו הם הבינו בשכלם העקום כי כדאי להם להפסיק. אחרת, רע ומר יהיה גורלם. בית העלמין נותר על מקומו.

לתגרת ידיים של ממש. מהלומות חזקות נשמעו מכיוון המרכבה כשלפתע אחד הסוחרים שנפגע מהמכות נזרק מתוכה והושלך אל צידי הכביש.

המרכבה עם הסחורה המשיכה בדרכה. היהודים בעגלה שנסעה מאחורי המרכבה עם הסחורה עצרו כדי לבדוק מה אירע לאדם שהושלך מתוכה. לחרדתם גילו היהודים כי אותו סוחר נהרג.

פחד אחז אותם. מה עושים? הם העדים היחידים.

בתוך דקות הכינו "ארון קבורה" מעצים, רבי דוד הערץ שהיה בין היהודים מיהר לעטוף את גופת ההרוג בקפוטה שלו, והם העבירו את הגופה למשטרה תוך כדי סיפור המעשה.

לאחר שנתנו עדות ערכו הלוויה כדת וכדין.

המשטרה החלו להתחקות אחר עקבותיו של הרוצח, לא עברו מספר שעות וכל קבוצת היהודים שדאגה להביא את המת לקבורה מצאו את עצמם נאשמים במעשה לא להם.

"אין לנו הסבר אחר שמניח את הדעת, אתם אשמים", התעקשה המשטרה.

שבוע חלף והם עדיין במעצר, שבת מתקרבת, והמפקד הכריז: כולכם תוצאו להורג אם אחד מכם לא יודה באשמה... רבי דוד הערץ החליט לקדש את השם והצהיר בפני המשטרה כי אכן הוא הרוצח והמניע לרצח הוא כסף....

שאר היהודים בכלא שוחררו לאלתר, לא היה להם שמץ של מושג כי רבי דוד מסר את נפשו עבורם ועבור ילדיהם.

בסוף העיר מאקו בבית הקברות היהודי קברו את רבי דוד בן נפתלי הערץ, לאחר שנערך לו מעמד תלייה במרכז העיר. כל העוברים ושבים שעברו ליד הקבר שלו ירקו לעבר ה"רוצח". רק שבוע חלף מאז נודע על הרצח המסעיר והרוצח האמיתי נתפס.

מסתבר כי העגלון הרג את הסוחר מסיבה פשוטה: הוא אכן חמד את כספו.

רק אז, מול עמוד התלייה שהוקם מטרים ספורים ממקום קברו, הבינו חבריו כי חברם מסר את נפשו למענם.

וזהו סיפורו של הקבר שמצבתו קיימת עד היום הזה.

הסיפור פורסם בשנת 1927 בשביעי לספטמבר בעיתון הונגרי.

ואולי הסיפור שלו מסמל את סיפורם של בתי העלמין במאקאווא. סיפורים שקמו לתחייה ומעידים יותר מכל על מסעה וגלגולה של קהילה יהודית מפוארת שידעה עליות ומורדות.

כיום בתי העלמין מתוחזקים ושמורים, אנשי הקהילה היהודית נמצאים בקשר הדוק עם המשטרה המקומית. ואכן, מאז החזירו את כבודם של המתים לא נרשמו חילולי קברים במקום. ◆

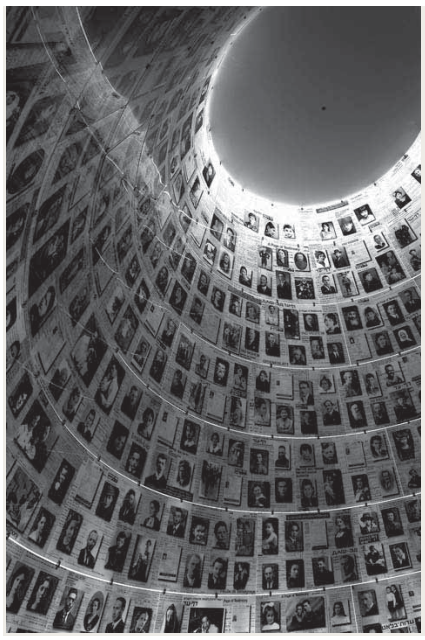

Jae-Hyoung Ho

האם תוכרע שאלת יהדותם של בני משפחה מבודפסט עפ"י עדויות ומסמכים של יד ושם?!

מרדכי ימיני

שאלת יהדותם של בני משפחה מבודפסט ממתינה להכרעה בימים אלו.

לאגף בירורי יהדות במרכז רבני אירופה הועבר תיק בירור יהדות של משפחה שהוחזקה במשך שנים כמשפחה יהודית, אולם כאשר אחד מבני המשפחה ביקש להתקבל למוסד יהודי באירופה, הוא נתבקש לעבור בדיקה לבירור יהדותו.

במהלך הבדיקה התגלו מספר שאלות לגבי יהדותם של בני המשפחה.

המשפחה פנתה ל"יד ושם" בירושלים, על-מנת שהמוסד יסייע בידה לחשוף מסמכים שונים המעידים על יהדותה. חוקרי היהדות שנכנסו בעובי הקורה של תיק זה, מסופקים בשאלת יהדותם של בני המשפחה, חרף המסמכים שהוצגו.

כנהוג במקרים אלו, התיק הועבר להכרעת בית הדין "מקור חיים" בירושלים בראשות הגאון הרב אברהם דב לוין שליט"א. במרכז רבני אירופה מעריכים כי בימים הקרובים תיפול ההכרעה, וזו עשויה להשליך על היבטים שונים הקשורים לעתיד המשפחה ההונגרית.

ביוזמת אגף המקוואות:

מרכז רבני אירופה סיכם על בניית מקוואות חדשים בערים באוקראינה

מרדכי ימיני

אגף המקוואות במרכז רבני אירופה, בראשות הגאון הרב ישראל יעקב ליכטנשטיין, רבה של קהילת "בני ישראל" בלונדון וחבר נשיאות מועצת רבני אירופה, ובפיקוחו של המומחה לעניין מקוואות הרב מאיר פוזן, יחל בקרוב בבניית שני מקוואות חדשים: מקוה אחד בויניצא, ומקוה שני בקרויוריוג - שניהם באוקראינה.

מרכז רבני אירופה ישתתף במימון בניית המקוואות, וכן ישא בעול הפיקוח ההלכתי בכל מהלך הבנייה.

יו"ר אגף המקוואות וחבר נשיאות מועצת רבני אירופה, הגרי"י ליכטנשטיין והרב מאיר פוזן, מתכוונים לצאת עוד החודש בראש צוות מומחים, למסע בדיקת מקוואות בקהילות בגרמניה.

במקביל, ממשיך אגף המקוואות בהכשרת מקוואות במסגרת המבצע עליו הכריז מרכז רבני אירופה אשתקד.

להגשת בקשה למימון בניית מקווה, יש לפנות לרב אברהם אבא טורצקי מנהל אגף מקוואות במשרדי מרכז רבני אירופה בארה"ק.

חברת השכרת הרכב "אוויס" חתמה על הסדר מיוחד עם מרכז רבני אירופה

תנאים מועדפים ומחירים חסרי תקדים לרבנים שיבצעו הזמנה באמצעות משרדי מרכז רבני אירופה

מרדכי ימיני

בצעד יוצא דופן נענתה החברה הבינלאומית להשכרת רכב – "אוויס", לפניית מרכז רבני אירופה, והיא תעמיד את צי הרכב החדיש שלה לרשות רבני אירופה במחירים מוזלים במיוחד ובתנאים מועדפים וחסרי תקדים.

ההסכם שנחתם בין נציגי מרכז רבני אירופה ל"אוויס", כולל בין השאר, הצטרפות למועדון הלקוחות היוקרתי של אוויס עם שירות VIP אחרי ההשכרה הראשונה, לשוכרים דרך מרכז רבני אירופה.

השכרת רכב של "אוויס" באמצעות מרכז רבני אירופה מקנה פטור ממסי נמל, והכי חשוב – שירות מעולה, עם נציג מרכז רבני אירופה הדואג להזמנה ולביצוע שיהיה לשביעות רצונו של השוכר.

מנסיון העבר, של רבנים שכבר נהנו משירותי "אוויס", מדובר בשירות יוצא מן הכלל ומוזל. ל"אוויס" יש צי של רכבים חדישים ומאובזרים היטב, והמחירים גם הם ללא תחרות. לדוגמא: ניתן לשכור רכב החל מ-97 שקל ליום בהשכרות למשך שבוע ימים ומעלה.

יצויין, כי המחירים והתנאים המיוחדים יוענקו, כאמור, אך ורק לרבנים שיבצעו את ההזמנה באמצעות משרדי מרכז רבני אירופה.

AVIS
We try harder.

דרשתו הראשונה של ה"נודע ביהודה" בפראג

מאת י. בלומנטל

המעשה שלפנינו עוסק בגאון האדיר עמוד ההלכה רבי יחזקאל ב"ר יהודה לנדא זצ"ל, הנודע גם בכינויו בעל ה"נודע ביהודה", על-שם ספריו. בתחילה כיהן כדיין בבראדי, אח"כ התמנה לרב ואב"ד ביאמפאל, וב-כ' כסלו תקט"ו עלה לפאר בק"ק פראג.

הגאון בעל הנודע ביהודה, העמיד תלמידים הרבה בפראג, ועשה סייג לתורה בפני המשכילים.

פראג הייתה ידועה כעיר של רבנים וסופרים והמעשה שלפנינו מלמד אותנו אודות חשיבותם וגודלם של תושבי פראג.

◆◆◆

כאשר נתקבל הגאון בעל הנודע ביהודה לרב ואב"ד בקהילת קודש פראג, הגיע לעיר עם בני ביתו ותלמידיו. בבואו לעיר, ישב תחילה בדירת עראי עד שאנשי הקהילה יסדרו לרב דמתא דירת קבע.

טרם ההכתרה יצא הרב לטייל בעיר ולהכיר מקרוב את בני המקום. לראות כיצד הבריות בפראג מנהלים משא ומתן, והאם נושאים ונותנים באמונה. הרב עמד מקרוב על אורח חיי האנשים בחנויות, בבתי המלאכה וברחובה של עיר.

◆◆◆

בעודו פוסע ברחוב, נתקל הרב בשני שואבי מים אשר עומדים ומשוחחים זה עם זה. התקרב הרב לעברם והטה אוזן. שמע הרב שאחד אומר לחברו "שמעתי כי כבר נבחר רב ואב"ד לקהילתנו". השיב לו חברו: "אף אני שמעתי שאכן נבחר מרא דאתרא ואף כבר הגיע הרב לפראג. והוא ידרוש בשבת על סוגיית יאוש שלא מדעת".

משששמע שואב המים את דברי חברו, אמר לו כי טוב נעשה באם נכין את הסוגיה ומן הראוי ללמוד אותה כדבעי. עמדו השניים וחישבו את פרק הזמן שיידרש להם בכדי לחזור על הסוגיה. ומצאו שלא יספיקו לחזור על הסוגיה היטב ראשונים ואחרונים, מאחר שרחיים על צווארם. אך אמרו שאולי כדאי לישב בצד הדרך וללבן ביניהם את הסוגיה ולחזור היטב על תלמודם.

עמד הרב והאזין לשיחתם ושמע אותם מפלפלים ראשונים ואחרונים, מקשים ומתרצים בכל האופנים ואוקימתות עד כדי כך שלא הניחו מקום להתגדר בו. והרב שמאזין לדבריהם נפלה עליו אימה ואמר:"אם שואבי המים דק"ק פראג חריפים ובקיאים כל כך, מה יגידו חשובי הלומדים המפורסמים ששמם הולך לפניהם בכל קצווי הארץ?".

מיד פנה הרב לביתו, ישב ולמד את הסוגיה ראשונים ואחרונים. גילה את יסודותיה, עמד על פרטיה וכלליה, הרחיב את גבולה, ובנה בניין חדש כאשר חננו החונן לאדם דעת.

וביום השבת, קהל גדול התכנס בבית הכנסת הגדול של פראג. התאספו ובאו פרנסי ומנהיגי הקהילה, רבנים ודיינים, בעלי הבתים החשובים, חשובי הלומדים, גבאים מכל בתי המדרשות ובתי הכנסיות של פראג, מלבד ההמון הרב שבאו לשמוע את דרשת הרב החדש אשר בא להנהיג את ספינת פראג על אדני התורה ולהורות לציבור את דרך ה'.

כאשר עלה הגאון הנודע ביהודה על הבמה והחל לדרוש, שקט השתרר בהיכל בית הכנסת, אולם השקט הופרע ע"י הלומדים שעמדו בסמוך לבמה. הללו לא יכלו להתאפק והחלו להקשות על דברי הרב. התקיפו בשאלות וקושיות על סתירות שבין דבריו לכאורה. קושיות על דברי הבבלי

עמד הרב והאזין לשיחתם ושמע אותם מפלפלים ראשונים ואחרונים, מקשים ומתרצים בכל האופנים ואוקימתות עד כדי כך שלא הניחו מקום להתגדר בו. והרב שמאזין לדבריהם נפלה עליו אימה ואמר:"אם שואבי המים דק"ק פראג חריפים ובקיאים כל כך, מה יגידו חשובי הלומדים המפורסמים ששמם הולך לפניהם בכל קצווי הארץ?"

ציור הנודע ביהודה זצ"ל

העיר פראג – מראה כללי

הרב כפי שהעמיד את הסוגיה. בין המקשים היו גם שואבי המים, אלו שראה ואת אלו שלא ראה. והם הקשו ותקפו את דברי הרב בחריפותם ובבקיאותם.

הדברים הגיעו לידי כך שלפרקים עמד הרב במבוכה, ולא ידע לענות להם תוך כדי השאלה. כאשר ראה זאת אחד מתלמידי הרב, התערב גם כן בפלפול סתר את דברי השואלים והראה את צדקת הרב הגאון מורו ורבו.

לאחר שהפריך את דברי השואלים עמד ליד הסטנדר שלו והכה עליו וצעק: "איך אתם מעיזים לבוא ולהתפלפל עם מורי ורבי הגדול שבקי הוא בכל חדרי התורה ש"ס בבלי וירושלמי, ראשונים ואחרונים, ואף ידיו רב לו בחוכמת הנסתר". וכך עשה מספר פעמים במהלך הדרשה, בכדי לתת לרב רווח בין שאלה לשאלה ולהפסיק את השואלים בשאלותיהם. והייתה לו לרב שהות בין ההפסקות בכדי להשיב לשואלים ולהשיבם כהלכה. ואכן, ה' היה עימו ונתן לו לשון לימודים להעמיד את הדברים על תילם וכדרכם של תלמיד חכמים העוסקים בתורה שתחילה נעשים אויבים זה לזה, אך אינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה.

והאויבים נעשו לאוהבים והנודע ביהודה ישב והנהיג את קהילתו בגאון.

בית הקברות היהודי בפראג

TO RETURN: Bet Hadfus 12, Jerusalem 95483 Israel
לחזרה: רח' בית הדפוס 12, ירושלים 95483
דואר אוויר AIR MAIL
p.p. שולם 9268 ירושלים JERUSALEM

TOVA EMBROIDERY

Parochet & Mantles

Vilna Gate in Kotel Parochet - p64211

Beit Hamikdash & Royal Valence Parochet - p62233

The sample
is computedon the spot, and matched especially for the client's needs and requests.

You are welcome
to come view our exclusive collection in our prestigious showroom!

Next day delivery services across Europe and fast delivery to all the world.

Pre-Pesach Sale! 30% discount on all parochets in stock

art@rikmatova.com 03-5747791: פקס 03-6741847 054-4451906: עוזיאל 40 בי"ב טל -"רקמה טובה"

Tova embroidery - 1425 59th st. Brooklyn N.Y. 11219 Tel:718-874-2030 art@tovaembroidery.com

www.tovaembroidery.com